Franjinim stopama

Široki Brijeg, ožujak 2024. | Broj 1 (50) | Cijena 3 KM
List Franjevačkog svjetovnog reda i štovatelja svetog Franje

IZ SADRŽAJA

Iz rana u novi život....4
Rado se sjećam Franjine La Verne....6
Vapaj u Maslinskom vrtu....8
Snaga obiteljske ljubavi....10
Ja (ni)sam žrtva....12
Ispovijed za vrijeme mise....14
Božanstvena komedija....16
Pastoralno djelovanje za vrijeme rata u Mostaru....23
Blažena Mama Rosa....27
Uzorni likovi naših trećara....29
U spomen franjevačkoj klasičnoj gimnaziji....33
Gledati svijet Franjinim očima....44
Zov pustinje....46
Nacionalni seminar OFS-a za učitelje formacije....48
Novo vijeće OFS-a Čerin....50
Ne trapimo se uzalud!....52
Izbori u mjesnom bratstvu OFS-a Posušje....55
Posjet Kutku sreće....56
Kronika događanja u bratstvima OFS Hercegovine....61
U Mostaru obilježen Dan posvećenog života....64
Priča o njoj....66
Obljetnica ubojstva franjevaca na Širokom Brijegu....67
Trećari ili bećari....70

Franjinim stopama
List Franjevačkog svjetovnog reda i štovatelja sv. Franje
Broj 1 (50), godište XIV.

UTEMELJITELJ I NAKLADNIK: Vijeće mjesnog bratstva Franjevačkog svjetovnog reda Široki Brijeg
GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Marija Zelenika
UREDNIČKO VIJEĆE: Mirela Barbarić, fra Dane Karačić, Božica Lončar, Mirela Lovrić, Ana Marić, Ana Naletilić, Matea Soldo i Marija Zelenika
SURADNICI: fra Ante Marić, fra Mladen Rozić, fra Ivan Penavić, fra Marin Karačić, s. Dominika Anić, fra Antonio Musa, Magdalena Vukoja, Lucijana Kožul, Ivana Ivanković, Ivana Alpeza, Mario Stojanovski, Marin Periš, Marija Pejić, Suzana Hrkać, Josip Primorac, Marija Dilber i Dragana Lovrić
TEOLOŠKA REDAKTURA: fra Dane Karačić
LEKTURA: Mirela Lovrić i Ana Naletilić
GRAFIČKI UREDNIK: Mateo Rezić
NASLOVNICA: Mateo Rezić
TISAK: Logotip, Široki Brijeg

ADRESA UREDNIŠTVA: A. Stepinca 14, Široki Brijeg
e-mail: stopamafranjinim@gmail.com

ISSN 2232-8580

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i odredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi "mučenik", "mučeništvo", "čudesa" i slično imaju u ovom listu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

List Franjinim stopama je upisan u registar javnih glasila u Ministarstvu prosvjete, znanosti, kulture i sporta Županije Zapadnohercegovačke, pod rednim brojem 20., stranica 0020, dana 6. travnja 2011.
Svoje dobrovoljne priloge za potporu lista Franjinim stopama možete slati na račun: Franjevački samostan Uznesenja BDM Podračun Franjevačkog svjetovnog reda Unicredit Bank d.d. Mostar br. 3382202257080158

UVODNIK

Dragi čitatelji,
radosni smo što u rukama držite 50. broj lista Franjinim stopama. Zahvalni smo Bogu na kontinuitetu, na svim članovima Uredništva, od prvog broja do danas, na svim suradnicima kao i na svim čitateljima. List Franjinim stopama postao je kroz godine jedno lijepo sredstvo evangelizacije u našim obiteljima i neizostavno je štivo u našim domovima. Na samom početku prisjećamo se naslovnica nekih starih brojeva, te donosimo i čestitke naših suradnika. Središnje mjesto u ovom broju zasluženo ima priča o Gimnaziji. U spomen 100 godina od postavljanja kamena temeljca, fra Ivan Penavić piše o FKG. Sagradili su je i osnovali fratri na hercegovačkom kamenjaru, a postala je centar obrazovanja kakvog se ne bi posramili niti najveći europski gradovi. O temi broja pišu fra Renato Galić, Ivana Mikulić i Marija Zelenika koji nam donose promišljanje o La Verni – Franjinim ranama i Isusovoj muci. Naši stalni suradnici donose tekstove različite tematike: fra Mladen Rozić nastavlja svoja promišljanja o obitelji, o snazi obiteljske ljubavi, fra Ante Marić ovaj put piše kako sv. Franjo u svojim opomenama braći poručuje kako nakon znanja treba slijediti dobro djelo, dok s. Dominika Anić u rubrici Hod prema bitnome piše o ulozi žrtve. Zanimljivo svjedočanstvo o tome kako Gospodin iznenađuje i mijenja život možete pročitati u tekstu kojeg piše Mario Stojanovski, OFS Mostar. Naš fra Dane prisjeća se Blagice Kraljević u rubrici Uzorni likovi naših trećarica; kao i pastoralnog života za vrijeme rata u Crticama iz ratnog Mostara. U rubrici Evanđelje u medijima možete pročitati intervju s Marinom Perišem, koji govori o tome kako je Božanstvena komedija iskoristila komediju kao sredstvo evangelizacije, a rubrika Život u bratstvu ovaj put donosi tekstove fra Marina Karačića koji nas poziva da gledamo svijet Franjinim očima, te Ane Marić koja piše o zovu pustinje - samoći na koju nas zove Duh Sveti. Mirela Barbarić nam u rubrici Svetost franjevačke duhovnosti donosi život bl. Mame Rose za koju papa Pio XII. kaže kako tu divnu dušu treba poznavati pa se nadamo da ćete imati priliku za to čitajući ovaj tekst. I ovaj put tu je liturgijski kutak u kojem Matea Soldo donosi odgovor na pitanje treba li sakrament ispovijedi odvojiti od svete mise. Novost u ovom jubilarnom broju je križaljka, koja može biti zanimljiva za sve vaše ukućane, posebno poznavatelje franjevačke duhovnosti. Također imate priliku čitati o raznim događajima, koji su se događali u našim bratstvima u ovom razdoblju na početku još jedne godine. Na samom kraju je neizostavna naša Boška koja nas uvijek nasmije i potakne na razmišljanje o aktualnim temama iz nekog drugog kuta. Nadamo se da ćete i u ovom broju pronaći nešto korisno za sebe. Da ćete usporiti, odmoriti i preporučiti onima koji do sada možda novine nisu čitali. Možda upravo neki od ovih tekstova posije sjeme franjevaštva u neka nova srca.
Mir i dobro!

Marija Zelenika

JUBILARNI 50. BROJ

Iz rana u novi život

fra Renato Galić, OFM

Nema čovjeka bez rana. Mi na svom tijelu doduše ne nosimo izvanjske rane poput Isusa ili svetoga Franje, ali u svojoj nutrini, posebno na svom srcu, nosimo ih mnogo. Stoga se u povodu proslave 800. obljetnice rana sv. Franje nije loše zapitati kako se on nosio s ranama, a prije toga vidjeti Isusov odnos prema njima, kako bi ih i mi potaknuti njihovim iskustvom transformirali te na njihovu mjestu stvorili prostor za novi život.

Isusove rane

Svima je dobro poznato kako je Isus prilikom razapinjanja na križ zadobio svojih pet rana: po dvije na rukama i nogama te onu na boku. Nije potrebno napominjati koliko su fizičke boli one prouzrokovale Isusu. Nije ih mogao izbjeći! Međutim, zanimljivo je vidjeti kako se Isus ophodi s ranama nakon svoga uskrsnuća. O tome nam lijepo govori evanđelist Ivan (20,19-29) kada opisuje Isusovo ukazanje učenicima. Nakon što im je uputio pozdrav: "Mir vama!" Isus im pokazuje svoje ruke i bok. To će ponoviti još jednom. Ovoga puta samo apostolu Tomi koji nije bio prisutan prilikom prvog Isusova dolaska. Toma čak izričito govori učenicima kako neće povjerovati dok ne stavi svoj prst u mjesto čavala… To mu Isus na kraju i dopušta.

Što nam ovo zapravo govori? Isusove rane postaju njegov znak raspoznavanja, ono po čemu će njegovi učenici moći razaznati da se radi o njihovom Učitelju, a ne o utvari. Zanimljivo je kako Isus nakon uskrsnuća ne odbacuje rane, a s njima i boli koje se uvijek vežu uz njih, već ih ugrađuje u svoju „novu osobnost". Isus ne uljepšava stvarnost; ne nastoji ukloniti „nedostatke", već njegove rane bivaju transformirane. Ono bolno sada postaje pokazatelj novosti kršćanskog života.

Franjo i rane

U Cvjetićima svetog Franje čitamo kako je Franjo od Gospodina tražio dvije molbe prije svoje smrti. Prva je da za svog života osjetim u svojoj duši i na svome tijelu, koliko je to moguće, onu bol što si je ti, slatki Gospodine, podnio u vrijeme svoje pregorke muke. Tu mu je milost Gospodin darovao 1224. na brdu La Verna, čime će se izvana očitovati Franjino suobličavanje Kristu, koje se već bilo ostvarilo u Franjinoj nutrini. Nije moguće potanko proučiti sve tekstove Franjinih životopisaca koji se odnose na njegove rane. Međutim, ovdje izdvajam jedan tekst iz životopisa Tome Čelanskog (2Če 211), u kojem on ističe kako je Franji križ bio uživanje jer mu je bio duboko ukorijenjen u srcu. Zatim odmah dodaje kako je to razlog što su izvana na (Franjinu) tijelu blistale rane. Kod Franje se događa nešto slično kao kod Isusa. Daleko od toga da Franji rane s vremena na vrijeme nisu prouzrokovale boli i krvarenje, ali iz ovih izjava opažamo i drugu stranu. Rane koje nama uzrokuju bol, strah i koje krijemo od drugih, kod Franje blistaju te će one uskoro postati njegov znak raspoznavanja! Razlog tomu je svima

Njega donosi Toma Čelanski u već spomenutom ulomku kada kaže da je u Franji živio Krist. On se Kristu u „potpunosti" suobličio u svojoj nutrini te se stoga i izvana, na nama ljudima neshvatljiv način, može nositi s ranama. One su za Franju znak novoga života, znak Kristove pobjede nad smrću. One su anticipacija njegova odnosa prema smrti koju naziva sestricom te joj radosno ide u susret. One su znak Franjinoga preobražena života te one već na zemlji „blistaju".

Mi i rane

Imajući u vidu Isusov i Franjin odnos prema ranama, bez imalo pretjerivanja možemo ustvrditi kako smo mi miljama daleko od njihova primjera. I mi poput Franje svoje rane nastojimo sakriti, ali iz nekih drugih motiva. Krijemo ih jednim dijelom što izvana, za razliku od Isusa, ne želimo očitovati svoje slabosti i mane. Krijemo ih također stoga što nam one i dalje krvare, odnosno sami pogled, pomisao na njih, a kamoli dodir što Isus dopušta Tomi, izaziva bol, povrijeđenost u našoj nutrini te nas možda to asocira na neku tužnu scenu u našem životu, možda na neki prekid. Skrivanje rana je prirodna, obrambena reakcija čim netko i pomisli govoriti o njima. Upravo su odnosi s drugim, s našim bližnjima, pored nas samih jedan od glavnih uzroka naših rana. Nažalost, svjedoci smo kako se mnogi ljudi teško nose s ranama i s bolima koje one uzrokuju. Međutim, nije dobro od njih bježati. Treba također biti iskren te reći kako se nije niti lako s njima suočiti. U procesu suočavanja s njima važna je jedna stvar. Ne biti sam svoj liječnik! Učestalim kopanjem i diranjem po svojim ranama, po svojoj prošlosti, mi onemogućujemo ranama izlječenje. U prvom susretu s njima, važno je da prvi dodir ne bude naš, već da

dopustimo Gospodinu da dodirne naše rane. Njegov dodir ne boli i ne uzrokuje dodatnu bol! U tom procesu važan je još jedan faktor. Izbjegavati ono što su činili apostoli koji su se u strahu bili sakrili i zaključali u malu sobicu. Ne skrivati svoje rane u dubini svoje nutrine, već ih donijeti na svjetlo. Potrebno je smoći snage te pristupiti Gospodinu, ali pristupiti mu upravo onakvi kakvi jesmo, bez imalo pretvaranja. Ne skrivati mu rane, niti išta uljepšavati oko teških životnih trenutaka koji su im bili uzrokom. Tek tada se može dogoditi preobrazba naših rana. Dopustiti Gospodinu da ih dodirne i izliječi; zatim oprostiti sebi i oprostiti drugome. Tako rane postaju mjesto gdje se može izgraditi nešto novo. Takav pristup ranama može učiniti da nas one ojačaju, osnaže, ali još važnije – da mi budemo ti koji će liječiti i povijati rane drugih ljudi. Tako rane koje većinom izazivaju negativne emocije poput straha, boli, tuge, povrijeđenosti mogu biti prilika za novi život. Iz rana u novi život. To je paradoks kršćanstva, Uskrsa kojega proslavljamo. Križ, mjesto mučenja i smrti postaje stablo života, a rane nas vode u novi život. Na tom je tragu i poruka koju je uputio fra Massimo Fusarelli, general Reda Manje braće, prilikom otvaranje 800. obljetnice rana sv. Franje na La Verni: Kristove rane, Franjine rane, rane zbog kojih svijet danas pati, a uzrokovane su ratom… pa sve do rana koje svatko od nas nosi u svom srcu nisu jedna mrtva točka, već mogućnost za novi život. Iz rana u novi život.

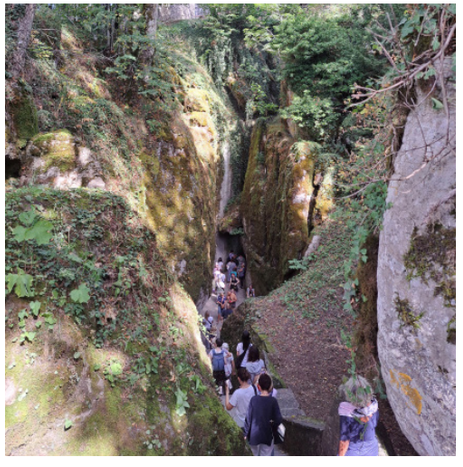
Rado se sjećam Franjine La Verne

Ivana Mikulić, OFS

Rado se sjećam Franjine La Verne. One hladne špilje kojoj je gole stijene prekrila mahovina, kao da je pokušava utopliti. Sve se čini kao da će onaj kamen procvjetati od radosti što je tu glavu naslonio sveti čovjek. I da neki slučajni prolaznik svrati, možda ne bi vidio ništa jer nije pogled s visine ono što oduševljava, nego pogled u dubinu i njezin sadržaj. Tu je Franjo ljubio križ, tu je Franjo primio križ, tu je Franjo prigrlio križ.

Razumljivo je da je Franjo volio Greccio – šuma, cvrkut ptica, otvoreno nebo. Ali zašto se zavlačio u mračne špilje La Verne? Stalni boravak na suncu često zabliješti pogled, pa odjednom sve oko nas poprimi istu boju. Spuštanjem glave i povlačenjem u mrak mijenja se percepcija. Pri izlasku se čini kao da i sunce jače sija. Ista stvar se događa i sa našim životima. Dok nam sve dobro ide malo život postaje monoton, izgubimo elan i lako nas odvuku nebitne stvari.

Privuče nas blještavilo varavog svijeta. Zato bi trebali cijeniti svoje mračne dane, neuspjehe, padove, gubitke. Jer bi baš iz tih naših tmina trebao život jače zasjati. Naravno, za one koji se znaju izvući iz tame, a ne klonuti u njoj.

Vrhunac duhovne zrelosti jest zahvaljivati

Razmišljajući o križevima, često se možda i zapitamo sviđamo li se Bogu ako u našem životu nema neke velike patnje. Ako nam sve ide lagodno, jesmo li preslabi, pa nas Bog pomalo „tovari" ili će nas nešto veće tek dočekati.

Pomalo se pribojavamo i jedne i druge strane. Ne znam možemo li takvim razmišljanjima i prizvati neke križeve u svom životu, ali svakako mislim da su ova pitanja normalna u duhovnom odrastanju. Nadam se.

Čini se da je i Franjo od Boga tražio stalno nešto teže pa je otišao u krajnost silno želeći Isusove rane. Kada ih je napokon dobio, prigrlio ih je i zahvaljivao. Zato je vrhunac duhovne zrelosti kada naučimo zahvaljivati na svemu što nam je darovano i molimo za snagu u onome što će nas tek dočekati.

Nije baš zdravo umanjivati svoje križeve, kao što nije zdravo ni od svega praviti veliku patnju. Prigrli to što imaš i hodaj s punim pouzdanjem da se Onaj što nas je stvorio i brine za nas.

Zahvali, prigrli i hodaj

Ne mjeri težinu svojih križeva s drugima jer ni tvoja leđa nisu kao njegova. Uvijek će se kod drugoga trava činiti zelenija ili slabija. Misli poput lako je njima ili ništa je moje kako je kod njega ne bi trebale biti u našem fokusu. Zahvali, prigrli i hodaj. Što ti vrijedi ako je nekome drugome teže, ako je tebi to tvoje današnje breme stvarno teško? Možda sutra neće biti, ali danas jest, i: "Trebam te, Bože!" Priznaj! Trebam i Šimuna. I Isus ga je trebao. Traži ga! Nije Isus rekao: „Neka, nemoj ti, mogu ja sam."

Priznao je svoju slabost i pustio da mu se pomogne. Isto tako, nije ostao na prvom padu pod križem i kukao, nego je svaki put ustao, i koliko je god bilo teško, nastavio do cilja. A cilj je ono što treba biti u našem fokusu. Ako u Njega gledaš, znaš zašto se i patnja isplati. Često se taj fokus izgubi, pa nam zato trebaju naše La Verne. Sići duboko u golotinju svoga bića. Razgrnuti mahovinu koja prekriva suštinu. Ležati u toj hladnoći, a kroz usjek gledati Nebo.

E, to je La Verna. I tako mi nedostaje.

Vapaj u Maslinskom vrtu

Marija Zelenika, OFS

Ponekad se, Isuse, zapitam – kako li je stajati gdje si Ti stajao? Koračati Tvojim stazama. Boraviti na „Tvojim mjestima“. Ima li u tim „Tvojim“ mjestima danas još išta Tvoje? Pitam se kako je to moliti tamo gdje si Ti molio. Nisam još imala sreću koračati tim putovima. Ali sam često puta u svojim nekim padovima, slabostima, čežnjama i traženjima pomislila na Tvoj Maslinski vrt. Na mjesto u kojem si Ti proveo vrijeme u molitvi prije nego su Te uhvatili.

Obično sam zamišljala mrak, samoću, tišinu. Gluha noć. Ti sam i usamljen moliš. Izlijevaš svoje misli, čežnje i dubine pred Oca. U samoći, u jednom mračnom vrtu okružen stablima maslina. Ti i Tvoj Otac. Tu si Isuse, u svojim molitvama, čežnjama i vapajima, Ti upoznao mene. Tu si, Isuse, u svojoj boli i samoći Ti upoznao mene, postao si do kraja čovjek. Čovjek koji plače, muči se, i čak možda ne vidi izlaz. Čovjek koji vapi – “Otkloni ovu čašu od mene.” Molio si Oca. Abba. Oče. I upravo tu si me susreo. U svim mojim padovima, bolima i čežnjama – vapaj. Tu si bio ti. U tom svom vapaju si mi bliži nego ikada prije. Iz svoje dubine vapiš da te mimoiđe ono što si znao da te čeka. Često i sama slično želim.

Da ne moram voditi bitke koje me čekaju, boriti se tamo gdje znam da me borba čeka, podnositi ono što se podnositi ne da. I tada – vapim. Ponekada je tako teško izgovoriti taj Abba, Oče. Teško je izgovoriti i osjetiti svu silinu ljubavi koja se nalazi u toj jednoj riječi. Ipak, vapim jer i Ti si vapio. Ono što je posebno utješno, taj vapaj nije bio kraj. Tu Tvoje misli nisu prestale. Nisi se predao očaju, nisi na svaki mogući način gledao kako izbjeći ono što dolazi. „Ne što ja hoću, nego što ti hoćeš.“ Predao si Ocu. U svojoj najdubljoj boli, u najvećem strahu koji si proživljavao, u svoj agoniji tog maslinskog vrta Ti puštaš Ocu na volju. Da bude onako kako On hoće. Prepuštaš stvar u Očeve ruke. I tim činom si i mene naučio najvažniju lekciju.

U trenutcima svog najvećeg umora, na izmaku svojih ljudskih snaga, sjetim se da ništa nije u mojim rukama. Ja nisam ta koja može niti treba sve.

Otac je onaj koji me daruje. Kada se toga sjetim, tražim svoj Maslinski vrt. Nekada je on u mom dvorištu, nekada je u prirodi, nekada bude i u mom dnevnom boravku, a najslađi mi je kada se dogodi da moj Maslinski vrt bude u našoj praznoj crkvi na Brigu. U toj našoj kamenoj ljepotici. I zaista, ne može se pronaći veći mir nego u tišini naše crkve. Nema utjehe poput one koja se pronalazi u tišini crkve.

Nema susreta kao što je taj. Kada u našoj crkvi u tišini klečim, tada vrijeme zastane. I sve brige, sve ono što ne stižem, što ne znam kako ću, svi tereti koje nosim – nestanu. Tada, u toj tišini našeg Briga budemo samo Otac i ja. Abba, Oče. Zato, kada god da je teško, idem u Maslinski vrt.

Getsemanski vrt, Jeruzalem (foto: fra Željko B.)

I upravo tu sam i dobila odgovor na svoje pitanje – kako li je biti tamo gdje je bio Isus. Kako li je moliti tamo gdje si bio, Isuse? Kako je koračati, klečati, disati? Eto, upravo tako kako je meni u mom Maslinskom vrtu. Tako kako je meni u tišini naše prazne crkve, tako je i to biti na mjestima gdje si bio Ti. Upravo je Tvoja prisutnost Isuse ono što ta mjesta i čini „Tvojima“. Živa prisutnost moga Boga Otkupitelja.

Kada boravim u tišini te naše kamene ljepotice sjetim se i fratara. Pomislim kolika je samo milost da imamo tu crkvu. Da sam rođena baš tu. Tu crkvu je netko sagradio, žrtvom, trudom i radom. Ta crkva je nikla u sred ničega da bih ja danas imala milost boraviti u njoj, rasti skupa s njom. Kada pogledam svoj život u ovih trideset i kusur godina, potpuno je srastao s ovim Brigom. Zahvalna sam što si mi darovao tu milost. Fratri su dali svoje živote radi habita, radi krunice i radi vjere.

Žrtva koju su oni podnijeli za svoj narod, za ovaj kršni narod, ono je što nas danas još drži blizu Bogu. Krv koju su oni dali za nas, baš kao što si je i Ti Isuse dao za nas, za mene, njihova krv – ona je i mene otkupila. Vjerujem da toj žrtvi naših fratara mogu zahvaliti što danas imam svoj Maslinski vrt.

Toj žrtvi hercegovačkih fratara mogu zahvaliti što sam odrasla uz fratre. Što imam priliku svaki dan stati pred Isusa, živog Isusa, primiti ga u svoje srce. Njima sam zahvalna što imam pred koga kleknuti i priznati svoje padove, što mi Isus pere dušu. Našim fratrima ću vječno biti zahvalna što moja djeca mogu rasti na Brigu, uz Gospu.

Što je mogu zagrliti i reći joj – “Čuvaj me.” Žrtva koju su oni podnijeli za svoju vjeru – položili su život za svoga Boga, i tako i mene vječno zadužili. Da im se moli, da pričam o njima, da ne zaboravim zahvaliti što imam gdje kleknuti i doći. Što imam gdje pronaći mir, što imam mjesto koje me veže uz Tebe, Oče. I to će uvijek biti istina. Upisana u mene jer sam rođena tu, baš tu na ovom kršu. Krvlju fratara natopljenom i blagoslovljenom. Zbog toga si mi bliži, Isuse. To je razlog zbog kojeg znam kako je to biti tamo gdje si bio Ti. Kako je to biti na mjestima koja se nazivaju „Tvojim“. Na jednom takvo mjestu sam rođena i odrasla. I na tome sam zahvalna.

Snaga obiteljske ljubavi

fra Mladen Rozić, OFM

Vjerujem kako je Crkva sve svjesnija opasnosti koje ugrožavaju život. Život se začinje u obitelji i ukoliko ne postoji snaga istinske obiteljske ljubavi, tu je ugrožen. Obiteljska ljubav glavni je pokretač temeljnog odgoja kršćanske savjesti. Ona je slika ispravnog shvaćanja mladih o dostojanstvu braka i obitelji. Sklad i ljubav u samoj obitelji od presudne su važnosti za formiranje stava o braku i obitelji. Živimo u svijetu kad su sve ideje na vjetrometini. Ovaj suvremeni svijet sve više demolira kršćansku obitelj. On je napada svojom „diktaturom relativizma." Čovjek bez uporišta obiteljske ljubavi bit će veoma zbunjen svim ovim modernim ponudama bez ljubavi.

Mladi su zbunjeni te imaju unutarnju muku. Mnogi se pitaju što je ispravno činiti kako bi ostali vjerni Bogu i čovjeku. Obiteljske veze potrebno je smjestiti u područje poslušnosti vjere i saveza s Gospodinom. Takav stav ih oslobađa od spona egoizma, čuva ih od propadanja, osposobljuje za ljubav i život kojem nema kraja. Ukoliko se ljudski odnosi u obitelji baziraju na snazi ljubavi, onda su one blagoslov za narode. Samo takvim pristupom vraća se nada u životu na zemlji. Kada se ljudski životi pretvore u svjedočanstva Evanđelja, oni predstavljaju nezamislive mogućnosti. Time dolazimo u izravni doticaj s Božjim djelima ljubavi. S ovakvim stavom ljubavi, na lice nam se nužno vraća osmijeh i spremnost žrtve za druge, a to je onda ljubav na djelu. Tu je onda i Bog, koji nas čini sretnim, kreativnim i zadovoljnim ljudima.

Najveće vrelo ljubavi nalazi se u Bogu

Svi smo sazdani kako bi pripadali Božjoj obitelji. Cijela Biblija nam govori kako je Bog gradio obitelj, koja će ga voljeti, poštovati i vladati s njim zauvijek. Bog je ljubav, zato su mu važni i dragocjeni naši odnosi. Bog sam u sebi živi određene obiteljske nazive: Otac, Sin i Duh Sveti. To je savršen sklad odnosa. Bog postoji u odnosu ljubavi prema sebi i drugima, zato nikad nije sam.

On je isplanirao stvoriti nas, dovesti nas u svoju obitelj i podijeliti s nama sve što ima. Bogu to čini zadovoljstvo, jer je ljubav i hoće da i naše obitelji budu vođene ljubavlju. „U ljubavi nas predodredi za posinstvo, za sebe, po Isusu Kristu, dobrohotnošću svoje volje." (Ef 1,5a) Kao Božja djeca imamo pravo na obiteljsko bogatstvo. Najveće vrelo ljubavi nalazi se u Bogu, te svaka obitelj koja je s njim povezana ima neiscrpiv dotok. Ovdje na zemlji imamo bogatstvo njegove milosti, dobrote, strpljivosti i velikodušnosti, slave, mudrosti, sile i milosrđa.

Samo nam Raspeta i Uskrsla ljubav može pomoći u razumijevanju cijeloga života, i kamen je zaglavni čitave naše vjere. Bez te pobjede nad smrću, sve ovo što živimo i čemu se nadamo bilo bi besmisleno. Uskrsnuće je čin neizmjerne Božje ljubavi prema čovjeku. Ono je događaj koji daje smisao i ulijeva nadu čitavome ljudskom postojanju. Svaka ljubav, pa tako i obiteljska, ima izvorište u uskrslome Kristu. Ljubav je nužno raspeta, ali je i uskrsla. Ljubav je stav čovjeka koji se bezrezervno daje drugima kao izvor nade. Naš hod ovom zemljom ide ka smrti, ali ona nije naš konačni neuspjeh, naš posljednji poraz u životnoj bitci. Ako je naša najdublja ljudska žudnja davanje sebe drugima, tada je smrt tvoj konačni Dar. Ona je, kao i život, čin ljubavi, koji je pokretač boljega svijeta. Ako je ljubav jača od smrti, onda smrt ima potencijal da probudi i ojača veze ljubavi. Snaga ljubavi je čudesna, jer mijenja ljude. Ona mijenja poglede i pristup životu, ona donosi optimizam i radost življenju. Samo u ljubavi možemo u ovom zbunjenom i nesigurnom svijetu pronaći nadu kako će biti bolje. A to bolje se regrutira u obiteljima. Siguran sam kako će bolja vremena doći, a ljubav i uskrsnuće putovi su koji donose ovu nadu.

U ljubavi spremni sve darovati drugome

Vjerujem kako ćemo se jednom naći svi u zagrljaju vječnosti, kad ćemo istinski spoznati snagu ljubavi. Možda ćemo i žaliti što je više nismo donosili ovoj stvarnosti. A ljubavi treba, prije svega našim obiteljima, kako bi postale ono što se od njih traži – kolijevke ljubavi. Ako smo vjerni, možemo biti zajedno kao vječne obitelji. Znam da je Krist uskrsnuo i živi! Po Svetome Duhu znam da je to istina. Dar uskrsnuća nije samo sjajan dar, već je to ljubav koju Bog ima za nas. Ljudi u braku, u obitelji već imaju dar u rukama koji mogu pokloniti sebi i drugome. Oni žive u ljubavi koja nikad ne prestaje. Stoga brak i obitelj nisu ciljevi, nego putovi do cilja. U obitelji se treba darivati ljubav, treba je očuvati. U braku se daruje cijeloga sebe drugome. Sve što nam pripada dijeli se. Istinski sretne i ostvarene osobe u braku postižu potpuno ostvarenje svoje osobnosti i najveću sreću samo kad su u ljubavi spremni sve darovati drugome. Supružnicima koji su otvoreni jedno prema drugome Bog daje milost da u ljubavi rastu i tu ljubav daruju svima oko sebe, a upotpunjavaju je novim životom. Posljednjih pedesetak godina živimo u sustavu vrijednosti liberalnih nazora. Samim tim ugrožena je jezgra obitelji, jer nam ovakav pristup životu donosi usmjerenost na pojedinca i njegove želje. Sve se više živi u urbanim sredinama, koje prebrzo žive, ljudi se malo druže i sve više udaljuju jedni od drugih. Ugrožen je brak i obitelj, kao i sve one vrijednosti koje su bitne za brak. Čovjek zaboravlja prioritete u životu te sve više slijedi matricu liberalnog svijeta. Time se osobe prazne i ostaju bez ljubavi, koje je vezivno tkivo svake obitelji. Ako ti je novac i ugled ispred obitelji i braka, takva obitelj ubrzo će doći na ozbiljnu vjetrometinu. Bračna ljubav jedna je od glavnih odrednica uspješnih obitelji. Kad je ljubav središte obitelji, tada je tu i Bog. Tada se osjećamo voljeni i kad griješimo – jer smo prihvaćeni od drugoga. Dok hodimo ovom zemljom, provjeravajmo motivacije svojih čina. Ne zaboravimo kako će samo oni čini koji su vođeni ljubavlju donositi mir i blagoslov u naše obitelji i našu stvarnost. Samo tada ćemo biti sigurni i snažni, jer ćemo donositi u obitelji i društvo vrijednosti neba.

Ja (ni)sam žrtva

s. Dominika Anić, ŠSF

Pitamo se gdje su stvarni korijeni kukanja i nezadovoljstva koje možemo svakodnevno čuti u druženju s ljudima, počevši od obitelji, odgojno–obrazovnih institucija pa do poslovnih subjekata.

Ljudi su skloni kukanju i kritiziranju svih i svakoga, uglavnom se fokusirajući na sve izvan njih samih. Mogli bismo reći kako je to automatizirano ponašanje razvijeno dugotrajnom navikom izražavanja nezadovoljstva. Čovjek se obično jada zbog dubokog osjećaja praznine i nesposobnosti da svome životu dadne dublji smisao u okolnostima u kojima živi i u odnosima s ljudima s kojima dijeli svoje vrijeme i vrednote. Ljudi koji se automatizirano i često tako ponašaju nerijetko sebe doživljavaju kao žrtve – žrtve okolnosti ili ponašanja drugih ljudi koje priželjkuju promijeniti. A to nije moguće.

Vrijeme za kukanje

Za većinu ljudi stalno kukanje postaje način na koji se suočavaju sa životom, ali i nastojanje da se kod drugih izazove osjećaj empatije, sažaljenja ili suosjećanja. Čovjek koji stalno „kuka“ na nesvjesnoj razini se zadržava u ulozi „žrtve“, koja kukajući razvija mehanizme pomoću kojih zadržava potencijalnog „spasioca“, koji je pored nje. Tu je riječ o vrlo učinkovitim mehanizmima manipulacije, kojima se ljudi služe da bi „preživjeli“ svoju veću ili manju frustraciju, koju kanaliziraju i smanjuju stalnim kukanjem. A za to su im potrebni stalni slušatelji, koji se hvataju u to „kolo“, vjerujući da tako pomažu onome tko se osjeća „žrtvom“. Još jedan razlog zbog kojega se ljudi jadaju jest duboki egocentrizam, dugoročno njegovan i prakticiran, uvelike podržavan nedostatkom empatije. Kao da je samo po sebi razumljivo da takvi ljudi trebaju imati više od drugih (ma što da pod tim pojmom „imanja“ podrazumijevali), a kad se to ne događa, onda se kukanje pojačava, s namjenom da se dođe do željenoga. Ljudi se tada osjećaju progonjeni nesrećom do te mjere da vjeruju kako je sve što im se događa zato što su se drugi urotili protiv njih, pa i sam svemir.

Znamo da naš život donosi iskustva stvarnih negativnih emocija i doživljaja, kad nam je potrebno to nekome izreći, podijeliti, kad nam je potrebno razumijevanje i podrška, ali je jednako važno bdjeti nad svojim srcem kako nam kukanje i jadikovke ne bi postale navikom. Zato je važno promisliti: ako je djelovanje ono koje pokreće promjenu, kako možemo aktivirati pozitivnu preobrazbu - ako nam je glava još uvijek puna obezvrjeđujućih riječi koje pokreću negativna stanja duše? Zasigurno tada teško pronalazimo rješenja, jer vjerujemo kako smo žrtve neke negativne „začaranosti“.

Mi možemo osvijestiti svoja stanja i sebe držati izvan kruga ljudi koji žive od „kukanja“, no ono što samo slušamo, ako u tome i ne sudjelujemo, ima negativan utjecaj na nas, jer svi mi onim što jesmo i kako se ponašamo, utječemo jedni na druge. Kukanje je zapravo crna rupa u kojoj se gubi dragocjena životna energija.

Navike s vremenom postaju dio karaktera

Navike su automatizirana ponašanja koja dugotrajno ponavljamo, to su misli i djelovanja koja su duboko ukorijenjena u nama. Činimo ih, a da toga nismo svjesni. Kao na automatskom pilotu. Postoje navike koje nas ograničavaju u našim potencijalima i one koji naše potencijale jačaju. U tom slučaju kukanje spada u ograničavajuće navike, pogotovo ako je ono na djelu, a bez traženja rješenja, nego osoba kuka jer se osjeća žrtvom stanja koje proživljava. Tu je riječ o obezvrjeđivanju sebe i drugih te nevjerovanju u bilo kakav dobar rasplet i rješenje. To je labirint koji nas uvijek dovodi pred zid.

S vremenom čovjek postaje navezan na te ograničavajuće navike, uvijek ih iznova ponavlja i nije u stanju uravnoteženo reagirati na nova iskustva. Jednostavno nije pripremljen za pozitivne promjene. Svaku novost doživljava kao prijetnju i ugrozu, te onda reagira kaotično i improvizirano, jer ono što je protivno njegovim navikama okrivljuje za svoje loše osjećanje. Iz toga zaključujemo da se djelovanje po navici, koliko god ulijeva sigurnost, okreće protiv nas i našega blagostanja, jer nam svaku – i malenu – novost predstavlja kao nepredviđenu negativnu pojavu.

Pitamo se kako promijeniti ograničavajuće navike i kako izbjeći njihovo negativno djelovanje u odnosima s nama važnim ljudima našega života: bračnim partnerom, djecom, roditeljima, prijateljima, kolegama… Najprije je nužno postati svjestan svojih automatiziranih navika, kojima se smanjuje kvaliteta našega života. A potom moramo vježbati nova, za nas bolja, ponašanja koja će nam biti na izgradnju i s kojima ćemo biti zadovoljniji na osobnom, obiteljskom i profesionalnom području. Jer mi ne moramo biti žrtve naših navika ako ne pristanemo na to.

Mi se možemo odreći kukanja i izabrati ponašanja koja nas izgrađuju i u konačnici se uz takva ponašanja i usrećivati. Potrebno se samo probuditi za vlastitu stvarnost!

Ispovijed za vrijeme mise?

Matea Soldo, OFS

Odgovaramo na pitanje bi li bilo prikladnije kad bi se u našim župnim i drugim zajednicama predvidjelo vrijeme za sakrament ispovijedi – s mogućnošću priprave i dostatnim vremenom za njegovo slavljenje – nego da se sakrament ispovijedi događa najčešće neposredno prije mise i za vrijeme svete mise? Slavlje sakramenata, ponajprije iz razloga jer se „slave", iziskuje zajednicu vjernika. Samo se u zajednici može doživjeti radost i punina slavlja te stoga priliči da svi sakramenti budu slavljeni i oblikovani kao čini Crkve, a ne kao privatni čini pojedinca ili neke zainteresirane skupine vjernika. U tom duhu liturgijske knjige obnovljene nakon Drugog vatikanskoga sabora nude i kao uzorni oblik predlažu (a za neke sakramente i nalažu) slavljenje pojedinih sakramenata unutar slavlja (nedjeljne) euharistije koja okuplja veći dio vjerničke zajednice.

Razloge takvoj težnji treba tražiti u viđenju euharistije kao sakramenta zajedništva, ali i u viđenju euharistije kao sakramenta u kojem sveukupna sakramentalna stvarnost Crkve nalazi svoje ispunjenje i dovršenje. Sakramenti nisu oblik pastoralne ponude vjernicima, nego su vrelo iz kojeg se Crkva rađa i čijom snagom raste u autentičnosti svoga lica. Načelo koje mora vladati u jednoj župnoj zajednici što se tiče sakramenata jest načelo eklezijalnosti, a ne načelo omogućavanja njihova slavljenja u svako ili bilo koje vrijeme.

Združujući kršćanske sakramente sa slavljem euharistije liturgijske norme govore o dvjema mogućnostima slavljenja sakramenata: unutar mise ili pak bez, odnosno izvan mise. Nigdje se ne spominje treća mogućnost, koja je postala gotovo redovitom kada je riječ o sakramentu pomirenja: slavlje za vrijeme mise. Narav i dostojanstvo slavlja ne dopuštaju da dva različita liturgijska čina budu slavljena na istome mjestu i u isto vrijeme.

Uskraćena prava

Liturgijske odredbe predviđaju da se svi sakramenti mogu slaviti unutar slavlja mise, izuzev sakramenta pomirenja. Gotovo ironičnom možemo stoga nazvati crkvenu praksu u kojoj se pojedini sakramenti slave odvojeno od slavlja euharistije i od zajednice vjernika (npr. krštenje, ženidba), a s misom se na neprirodan način pokušava združivati baš onaj jedini sakrament, sakrament pomirenja, kojeg Crkva želi vidjeti u zasebnom vlastitom slavlju. Tako taj sakrament postaje tek priprava za „dobru pričest", a ne spasenjski događaj pomirenja s Bogom i Crkvom. Lišen svoga vlastitog vremena i svoga vlastitoga slavlja, svodi se na individualno priznanje grijeha i svećenikovo odrješenje, ne dajući mogućnost slavljenja koje predviđa i neke druge značajne elemente, kao što su npr. navještaj Božje riječi, zajednička molitva kajanja, zajednička zahvala. Pokorniku kojemu se kao jedina mogućnost sakramenta pomirenja nudi vrijeme mise, uskraćuje se pravo i mogućnost punoga, svjesnoga i djelatnoga sudjelovanja u slavlju euharistije, ali mu se ne nudi ni u punoj mjeri doživljen sakrament pomirenja, koji bi na jednak način trebao biti slavljen kao čin Crkve.

Teško je opravdati ovakvu praksu. Slaviti ova dva sakramenta u isto vrijeme jednako je neopravdano i nedostojno, kao što bi bilo neopravdano i neprikladno da neki svećenik predvodi slavlje sakramenta krštenja ili ženidbe negdje u kutu crkve dok u toj istoj crkvi drugi svećenik slavi svetu misu na kojem sudjeluje veći dio zajednice vjernika. Polemičnom može zvučati misao R. Falsinija, ali je njezina istinitost neosporna: ispovijed za vrijeme mise za lake grijehe je nepotrebna, a za smrtne grijehe nedovoljna ili neprikladna.

Vlastito vrijeme za slavlje sakramenta pomirenja

Negativnoj praksi sakramenta pomirenja, kojemu se oduzima narav slavlja, moguće je oduprijeti se, prije svega, ispravnom katehezom, koja će i vjernicima i svećenicima ukazati na pravu narav i eklezijalnu dimenziju i pomirenja i euharistije. Potrebni su i konkretni pomaci: u župnim zajednicama ponuditi određeno i ustaljeno vrijeme za (zajedničko) slavlje sakramenta pomirenja, npr. subotom i pred svetkovine, osobito u tzv. „jakim" vremenima liturgijske godine (u vrijeme došašća i korizme). Kao što je vjernicima poznat raspored slavlja misa – bilo tjednih, bilo nedjeljnih – jednako bi im trebalo biti poznato i vlastito vrijeme za slavlje sakramenta pomirenja. Sve dokle se ne stvore ti nužni preduvjeti, vjernici će biti uskraćeni za mogućnost potpunog slavljenja tog sakramenta i njegova jasnog razumijevanja.

(Prema knjizi Pred liturgijskim slavljem. Odgovori na najčešća liturgijska pitanja, Ante Crnčević, Ivan Šaško)

Vjeran je onaj koji vas pozva

(1Sol 23- 25)

Magdalena Vukoja, OFS

Vjerni Gospodine našega postojanja,
našega poslanja...
Često lutamo tražeći tračak vjernosti
koje smo obećali, potpisano suzama...
Često se nađemo na ispitu
kušnje, kušane prokušane vjere...
Spotičemo se sami za sebe,
za svoje riječi, poglede, molitve,
za naše padove, poglede,
borbe, sumnje, suze,
vjernosti i nevjernosti...
Ti...
Ti sve to si skupljao, čuvao, brižno pazio
u košari svoje milosti...
Bit će nam dano na uvid, na znanje,
onda kad odrediš trenutak
otvorena pogleda...
O, vjerni Gospodine, kako zahvaliti za
svu brižnost Tebe Boga?
Ti posložiš sve na svoju slavu,
na samo tebi znane načine,
a meni na radost...
Iako ne onako kako bih ja,
nego kako bi Ti, ipak opet znam
da je po Tvom daleko snažnije,
blagoslovljeno, sveto, nježnije...
Pognute glave, životom zahvaljujem!

Božanstvena komedija

Božica Lončar, OFS

U ovom jubilarnom broju lista predstavljamo projekt Božanstvene komedije, kojeg često možemo vidjeti i pod skraćenicom BK i odgovarajućim logom uz to. Dečki su to koji su se odvažili upustiti u nešto novo, zabavno i poučno, privlačno mladima i svima ostalim koji se tako osjećaju. Razgovarali smo s Marinom Perišem, jednim od osnivača Božanstvene komedije.

1. Prije svega, jeste li se nadali ovolikoj popularnosti?

Priželjkivali smo, naravno, i nadali se da će emisija biti gledana, da će ljudima biti zanimljiva, zabavna i poučna. No, malo smo se i pribojavali reakcije na jednu malo drugačiju, humorističnu emisiju kršćanskoga predznaka. Reakcije su bile dosta dobre od samih početaka, to nas je malo iznenadilo, ali i ohrabrilo da radimo i rastemo dalje. Vrlo brzo nam je bilo jasno da je Hercegovina osobito dobro prihvatila emisiju, rekao bih da je to bilo i očekivano. No i u drugim krajevima nas dosta gledaju. Primjerice prošle su nas godine zvali da gostujemo na korizmenoj tribini u Požegi. Nismo znali hoće li itko doći, ali skupila se puna dvorana s tristotinjak mjesta i tu smo shvatili da je Božanstvena prešla granice Hercegovine. Što se tiče te, kako Vi kažete „popularnosti“, meni je bilo osobito drago kad su nam poslali video iz Chicaga gdje su djeca hrvatskih iseljenika u školi napravila božićnu priredbu prema našem skeču o Isusu koji se rodio u Hercegovini. Ili kad nam netko kaže da ga je naša emisija dotaknula ili vratila nečije dijete vjeri i Crkvi. To su velike stvari. Zbog toga mi i ne smeta što više ne mogu na miru otići u trgovinu ili ljeti na plažu, a da barem netko ne priđe i kaže: „Vi ste onaj iz Božanstvene, može li jedna slika?“

2. Kako je nastala ideja o jednoj takvoj emisiji i koje je značenje naziva emisije?

Trenutno nas je osam koji radimo na emisiji, ali na početku nas je bilo tek troje, i to smo sva trojica bili iz Splita. Stanko Stojić i ja bili smo jedni od organizatora inicijative „Hrvatsko nadzemlje“ koja već više od deset godina okuplja mlade na zabavnim i poučnim susretima u Splitu. Pridružio nam se i Matej Sunara, školovani novinar koji je taman bio završio studij u Rimu. Ideja je bila napraviti neku vrstu televizijskog „nadzemlja“, dakle emisiju koja će biti i zabavna i poučna, koja će dati komentar na društvena zbivanja iz kršćanske perspektive i koja će crkveni nauk približiti ljudima na jedan svježi način: vedro, kreativno i uvjerljivo. Naziv „Božanstvena komedija“ izabrali smo zato što naša emisija ima veze i s Bogom i s komedijom. Osim toga, i slavno Danteovo djelo bilo je zapravo kritika društva njegova vremena iz kršćanske perspektive, čak i kritika nekih crkvenih zastranjenja. A mi smo htjeli činiti baš to.

3. Kakvi su bili sami počeci i koliko se često emitira emisija? Možete nam predstaviti i članove emisije.

Počeci su bili teški, jer nitko od nas prije nije radio na televiziji. Samo je Matej imao neko znanje i praksu sa studija. Trebalo je naučiti televizijski jezik, osloboditi se pred kamerama jer, iako sam ja dotad već vodio velike koncerte, ipak nije isto kad ispred sebe gotovo da i nemaš publiku, nego isključivo kameru pa onda ne možeš čuti reakciju publike, osjetiti kako reagira. Osim toga, Laudato televizija je također bila na samim počecima, pa je nedostajalo ljudstva. Nas trojica radili smo sve vezano uz našu emisiju: nabavljali namještaj, slagali ga prije svake emisije, zvali goste, snimali, pomagali u montaži snimljenog materijala… Radili smo jako puno te prve godine, bio je to kraj 2015. i prvih šest mjeseci 2016. godine. Znali smo po 12 sati biti u studiju. Ali lijepo se sjetiti tih početaka, svašta smo naučili, sve je to čak bilo i uzbudljivo, jer smo stvarali nešto novo. Na Laudatu smo sreli snimatelja i montažera Ivana Lovrića koji je kasnije postao članom naše ekipe, a trenutno je franjevac Hercegovačke provincije na formaciji u Zagrebu. Osim njega imamo još četvoricu jako duhovitih i pronicljivih Hercegovaca: popularnoga „Jozu“ – Josipa Kežića, Gruđanina Marija Pandžića, Mostarca Zorana Kolobaru i, naravno, Hercegovca rođenog u Imotskom – najpoznatijeg keramičara među pjevačima Antu Vlašića, poznatijeg kao Antu Casha. Obično napravimo sedam do osam epizoda godišnje, jer svi mi emisiju radimo u svoje slobodno vrijeme. Ali evo već su prošle gotovo dvije godine da nismo ništa snimili. No, radimo punom parom i krajem ove 2024. godine trebale bi izaći nove epizode.

4. Sadržaji su uvijek različiti kao i gosti. Kako birate teme, koje teme su prepoznatljive za Božanstvenu komediju?

Gledamo najprije ono što je aktualno u društvu, u Crkvi, ono čega se i mi u WhatsApp grupi najviše dotičemo i oko čega međusobno najviše raspravljamo. Ali nastojimo uvijek postići balans između ozbiljnijih tema koje će veći naglasak staviti na poruku i onih malo opuštenijih tema koje će veći naglasak staviti na humor, no uvijek uz neku važnu poruku. Tako u jednoj sezoni obradimo temu depresije ili važnost molitve, a onda nešto malo manje ozbiljno poput kulture ispijanja kave ili ponašanja u prometu. U sezoni koju pripremamo obradit ćemo temu smrti, govorit ćemo o ulozi oca u obitelji, a imat ćemo i opušteniju temu svakodnevne higijene… Ostale vam teme još neću otkrivati.

5. Emisije govore o aktualnim događajima i pitanjima za mlade, a to uspijevate jednostavnim i razumljivim jezikom s jako zdravom dozom humora. A i samo mjesto radnje je kafić. Gdje pronalazite inspiraciju?

Mi jesmo pretežito usmjereni na mlade, ali pitanje je do koje je dobi netko mlad? Za politiku su mladi vjerojatno osobe do trideset godina starosti. Negdje se to rastegne do trideset i pete. Kad ideš podići kredit, banka te smatra mladim ako imaš ispod četrdeset i pet godina. Kad umre osoba u šezdesetoj godini, moja susjeda kaže da je umrla mlada osoba… Zato bih ja ovako rekao: mi smo usmjereni mladima do šezdesete godine starosti. A nadahnuće crpimo u svakodnevici. Život stalno daje materijala za šalu i za

promišljanje. Kafić je mjesto susreta i dijaloga. U njega smo namjerno stavili četiri vrlo različita lika koji predstavljaju različite pristupe životu i vjeri. Tako imamo vjernika koji zdravo živi svoju vjeru, „narodskog“ vjernika koji voli od vjere uzeti samo ono što mu paše, malo „tvrđega“ i tradicionalnijeg vjernika koji graniči s fanatizmom i, na kraju, jugonostalgičnog ateistu. Zato je naš kafić dinamičan, rasprave su žustre, ali u granicama pristojnosti. Nažalost, premalo je takvih susreta u stvarnom društvenom životu Hrvatske, a vjerujem da je slično i u BIH.

6. Za mlade osobe koje žele rasti u vjeri ovakvi sadržaji su zanimljivi i privlačni. Kakav je vaš stav o evanđelju odnosno Crkvi u medijima? Je li dovoljno prisutna, odnosno je li dobro predstavljena?

Meni se čini da Crkva i vjera nisu dovoljno prisutni u medijima, a vjerujem da bi se i moje kolege iz emisije u tome složili. Različiti su razlozi zašto je tomu tako. Jedan od razloga je svakako priroda današnjih medija, koji gotovo isključivo traže senzaciju, a plaćaju ih moćnici kojima vjera i Crkva smetaju. No i mi se katolici nekako olako povlačimo u svoja četiri zida. Imam dojam da nam nedostaje odvažnosti i kreativnosti da krčimo neke svoje puteve kojima ćemo evanđelje širiti u društvu. Najlakše je kukati da nam se ne daje prostora, ali treba u ovom vremenu stvarati prostor za nove kanale, koje trebamo i možemo koristiti za evangelizaciju.

Glavno je pitanje tu koliko mi duboko živimo svoj odnos s Gospodinom, tj. je li nam vjera tek jedan životni hobi ili je podloga svemu što radimo?

Jer ako je vjera smisao i vodilja cijeloga našega života, onda trebamo snažnije iskoračiti u društvo i kulturu nadahnuti kršćanskim vrijednostima. Dakle, neopterećujmo se kako nas drugi predstavljaju, nego kako mi sami sebe predstavljamo. Tu imamo mnogo posla, čini mi se.

7. Franjinim stopama list je štovatelja sv. Franje. Možda koja emisija bude inspirirana i životom sv. Franje, tko zna. Imate li neku poruku za naše čitatelje?

Nama je sveti Franjo vječna inspiracija. I nama je, kao i njemu, na srcu obnova Crkve. I mi se zalažemo za radikalnije življenje evanđelja. Na neki je način sveti Franjo imao prste u nastanku naše emisije jer se Hrvatsko nadzemlje u Splitu rodilo u jednoj splitskoj Frami, čiji sam bio član. A Božanstvena komedija je nekako izrasla iz Nadzemlja. Već sam spomenuo da je jedan od naših članova koji je prešao trideset petu godinu krenuo stopama svetoga Franje i za koju će godinu, ako Bog da, postati svećenik. Poruka čitateljima je da ne možemo biti Božji polovično, nego cijeli svoj život trebamo predati Bogu. Previše idemo svojim snagama i zato su nam životi u neredu. Treba Bogu dati prvo i najvažnije mjesto u životu i Bog će nas ispuniti svojim Duhom, svojom snagom, svojom ljubavlju. To je zapravo tako jednostavno. Jednostavno poput svetoga Franje, koji neka moli za sve nas da budemo sasvim Božji.

Živjeti franjevaštvo u otvorenosti životu

Mario Stojanovski, OFS

Ja sam Mario, imam 36 godina i živim u Mostaru. U braku sam pet godina sa suprugom Antonijom. Imamo troje djece: Ritu (4), Frana (2) i Petra (3 mjeseca).

Još od malih nogu pitao sam se zašto sam stvoren, koji je moj životni put, koji je moj poziv. Kako je vrijeme prolazilo, ta su pitanja blijedila. Kad je došlo vrijeme puberteta, ta pitanja skoro da i nisu postojala u mom srcu. Došle su prve simpatije, veze i vezice, a pitanja o smislu polako iščezavaju iz mog života. Spoznajući svoje nedostatke, naoružavam se maskama koje bi me činile boljim, ljepšim, zanimljivim, a u biti sam samo htio biti prihvaćen. U trenucima teškoće i lutanja došao je trenutak kada sam se zapitao do kada ću ovako živjeti, kada ću se promijeniti i početi živjeti Božju volju u svom životu.

Tražio sam svoje mjesto u Crkvi, tada nisam bio u Trećem redu. Tražio sam se po raznim zajednicama, upoznavajući ih pobliže. Tako sam jednom prilikom upoznao Salezijansku zajednicu, koja mnogo radi s mladima. Počinjem s njima provoditi više vremena, putovati u Rim i Torino te ljetovati u kampu na Postirama. Za vrijeme jedne molitve postavim pitanje Gospodinu: Je li moguće da na ovoj zemlji postoji žena koju si ti za mene zamislio? Bog me spremao za naš susret, ali je tražio od mene obraćenje i promjenu srca, jer tad nisam bio spreman primiti je. Uz duhovnika počinjem sve više upoznavati Gospodina, a i sebe. Počinjem skidati svoje „maske“, raditi na izgradnji svog duhovnog života i renoviranju svog srca kako bih mogao primiti u život svoju buduću ženu. Imao sam prijatelja koji mi je bio primjer hodanja s djevojkom u čistoći. Kada su se vjenčali, zamolio sam ih da se pomole Gospodinu i da Ga zamole da i meni dadne takvu vezu i blagoslov kakav oni imaju.

Gospodin me iznenadio

Nedugo za tim našao sam se u užoj organizaciji inicijative ‘40 dana za život’, gdje sam upoznao dosta ljudi, i među njima djevojku koja mi se svidjela. Znajući sebe i svoje srce, ne bih joj došao na blagoslov, tako da sam se udaljio od nje.

Vrijeme je prolazilo, ali ja se nisam osjećao ispunjen i sretan, lutao sam i tražio odgovore. Tako sam jednog popodneva došao na večernju misu i sav rastresen zamolio Gospodina da mi da neku curu s kojom ću moći ući u crkvu i mirno se moliti.

U tom trenutku u crkvi je sjedila cura u prvoj klupi i pripremala se za čitanje. Nisam je poznavao, ali bila mi je zanimljiva jer služi Gospodinu u crkvi. Preko prijateljice čuo sam za OFS Mostar, u koji je ona učlanjena kao simpatizer, i mene je pozvala da uđem i da vidim je li ta zajednica možda za mene. Ušao sam u Treći red, upoznao se s bratstvom, s njihovim djelovanjem, radom, duhovnošću…

Jedne prilike imali smo ljetnu duhovnu obnovu u Gradnićima, gdje me Gospodin iznenadio i tu počinje naša priča. Počinjemo se intenzivnije družiti i ulazimo u vezu, gdje mi Antonija predlaže hodanje u čistoći. Za mene je to bio jedan novi početak i izazov, ali pristajem iz ljubavi prema njoj. Kako je vrijeme prolazilo, uvidio sam da nas naše hodanje vodi Gospodinu sve bliže i jače, puno smo razgovarali i molili zajedno.

Pitao sam se je li to moguće, je li stvarnost ovo što mi se događa, nakon svih teškoća i padova u bivšim vezama. Tu se može vidjeti kako i bračni parovi mogu jedno drugo voditi Gospodinu ako će intenzivno dijeliti svoje vrijeme uz molitvu i istinsko življenje svoga poziva. Antonija je bila članica OFS-a Posušje i studentica. Naš način hodanja nije garancija da će nam brak biti savršen, ali takvo hodanje nas je čuvalo od tjelesnih navezanosti i požude, a otvorilo put molitvi te otvorenoj i iskrenoj komunikaciji.

Božja providnost nikad ne napušta našu obitelj

U tom razdoblju hodanja i upoznavanja spoznao sam da je to ona cura koja mi se svidjela kad sam bio u organizaciji ‘40 dana za život’ i da je to ona cura koja je sjedila u klupi u crkvi i pripremala se za čitanje na svetoj misi. Gospodin je ipak vidio moje želje i čuo moje molitve i vapaje. Vidjevši da me Antonija čini boljom osobom, i da je to ta osoba s kojom želim provesti život, zaručili smo se i ubrzo vjenčali – na blagdan sv. Elizabete Ugarske. Zajedno smo dali vječne zavjete u OFS-u Mostar. Prvo dijete, Ritu, dobili smo na blagdan Nevine dječice, kao simbol našeg prvog susreta i borbe za nerođene.

I sada zajedno služimo u našem mostarskom bratstvu, trudimo se živjeti svoje franjevaštvo u otvorenosti životu, osluškivanju Božje volje za nas te vjerujući Božjoj providnosti, koja nikad ne napušta našu obitelj.

Neka nakon znanja slijedi dobro djelo

Opomena VII. *- Neka nakon znanja slijedi dobro djelo*

fra Ante Marić, OFM

Apostol veli: Slovo ubija, a Duh oživljuje (2 Kor 3,6). Od slova su umrli oni koji žude znati samo riječi, kako bi bili smatrani mudrijima od ostalih i kako bi mogli steći veliko bogatstvo, da ga daju rođacima i prijateljima. Od slova su umrli i oni redovnici koji ne žele slijediti duh svetoga slova, nego više žele znati i drugima tumačiti samo riječi. A od duha svetoga slova oživljeni su oni koji sve znanje koje znaju i žele znati ne pripisuju tijelu, nego ga riječju i primjerom vraćaju višnjemu Gospodinu Bogu komu pripada sve dobro.

Misao vodilju za ovu Opomenu sveti Franjo opet nalazi u Svetom pismu, i to u drugoj poslanici sv. Pavla apostola Korinćanima. Zadivljuje Franjino poznavanje Svetoga pisma i kako ostaje na nekoj misli iz Pisma Duhom Svetim nadahnutoga. Sv. Pavao Korinćane naziva pismom preporučenim. To pismo nije tintom na papiru i ljudskom skrbi ispisano. Ispisano je „Duhom živoga Boga, ne na kamenim pločama, nego na mesnatim pločama srca.“ (R 3) Tom činjenicom raste pouzdanje u Boga. I to se nije dogodilo po tome da bismo mi bili sposobni ili da bi došlo našom zaslugom, već Božjom.

„Ne, naša sposobnost dolazi od Boga, koji nas je osposobio da budemo sluge Novoga saveza: ne slova nego Duha, jer slovo ubija, a Duh oživljuje.“ (3,6) Pavao naglašava svojim vjernima da je uzvišenost Novoga saveza itekako veća od one Staroga. Stari je minuo, Novi nastupa. U Novom savezu Bog više ne piše na kamene ploče, već izravno u naša srca.

Oni koji su ostali samo na slovima, veli sv. Franjo u svojoj Opomeni, umrli su. Naučili su slova i riječi Svetog pisma, te se smatrali mudrijima od ostalih. Svoju vještinu poznavanja slova su iskoristili da bi stekli veliko bogatstvo, da bi im se braća i puk divili. To su znanje davali svojim rođacima i prijateljima. Ovdje kao da se približujemo onoj Isusovoj iz Mateja 23,1–5: „Na Mojsijevu stolicu zasjeli su pismoznanci i farizeji. Činite i držite sve što vam reknu, ali se ne ravnajte po njihovim djelima, jer govore, a ne čine! Oni vežu teška bremena, koja se jedva mogu nositi, te ih stavljaju ljudima na pleća, a sami ih neće ni prstom maknuti. Sve što čine, čine zato da ih vide ljudi.“

Od Božjeg su slova načinili svoj zanat, svoju korist. Oni uistinu to najbolje poznaju, ta Božja slova, ali ne žive po njima. Slova su im postala zanimanje, posao, uhljebljenje, kruh. Božja slova koriste za vlastite probitke. Zato Isus i veli da činimo i držimo sve što nam govore, ali ih ne nasljedujte. Onaj koji propovijeda Božja slova uistinu je vrijedan poštovanja jedino ako po njima i živi. Ako je vrijedan nasljedovanja. Ako ljudi vide da on i živi ono što govori. To je sv. Franjo primijetio kod svoje braće. Da dobro znaju slova, dobro propovijedaju, ali ne žive po tim slovima, ne žive ono što drugima propovijedaju. Takav će brat umrijeti. Takav brat nije vrijedan života u zajednici. Zato sv. Franjo dolazi do ove Opomene. Danima je i noćima razmatrao Riječ Božju, razmatrao Pavlovo pismo Korinćanima i shvatio da je slovo ono koje ubija. Samo ono slovo koje je ušlo u dušu, koje je promijenilo moj život, to je slovo Duh koji oživljuje, koji daje da sve bude novo. U Carcerima su impresivna mjesta na kojima se molio sv. Franjo sa svojom prvom braćom. Svaki je imao svoju špilju, svoj kutak skriven od drugih, i tu sa svojim Bogom razgovarao. Sate i sate, noći i dane, i činio da slovo koje je pročitao oživi u njemu, uđe u njegovu dušu kao novi Duh, da je oplemeni, učini nečim Božjim, zbog čega je riječ i rečena i napisana. Ta riječ više nije ostala na papiru, nije ostala na kamenu, ona se urezala u meso Franjina srca, u meso srdaca Franjine braće.

Tu Oporuku Franjo i danas ponavlja: *A od Duha Svetoga slova oživljeni su oni koji sve znanje koje znaju i žele znati ne pripisuju tijelu, nego ga riječju i primjerom vraćaju višnjemu Gospodinu Bogu, komu pripada sve dobro.* I mi smo danas u opasnosti dobro znati sve Opomene, dobro znati Pravilo, dobro znati Oporuku, a ostati na svom putu. Ne krenuti putem Božjim. I mi danas možemo biti odlični propovjednici, duhovni vođe, oni koji svima tumače slova, a sami miljama daleko od Duha toga slova. I ja mogu pisati o Opomenama sv. Franje i o njima razmišljati, i o ovoj sedmoj Opomeni, a da ona ne uđe u moje srce, u moju dušu, da me ne uzme za ruku i dovede Bogu kome sve pripada. Pa i ja, ovako nesavršen, često samo sa znanjem mrtvoga slova, a bez onog Duha toga slova koji daje život vječni, umrijet ću od tih slova. Sve mora učiniti brat sv. Oca Franje da slovo u njemu oživi u Duh.

Pastoralno djelovanje za vrijeme rata u Mostaru

fra Dane Karačić, OFM

Nerado govorim o ratu u Mostaru devedesetih godina prošloga stoljeća. Suviše su bili bolni ti dani i godine da bi ih čovjek najradije posve zaboravio. Ipak, ne može se izbjeći ponekad progovoriti o tim teškim vremenima, tragičnim događajima i sudbinama, razaranjima i brutalnostima, raščovječenju mnogih i potiranju gotovo svih pozitivnih vrijednosti, koje svaki rat bespoštedno kosi. Govoriti o tim događajima znači učiniti prisutnim iznova sve one ubitačne emocije i strahove. Ali bilo bi nepravedno prema svim žrtvama sve to zaboraviti. Treba ponešto i zabilježiti da se ne zaborave sve ratne tragedije, strahovi i teškoće s kojima smo se svi u Mostaru susretali iz dana u dan.

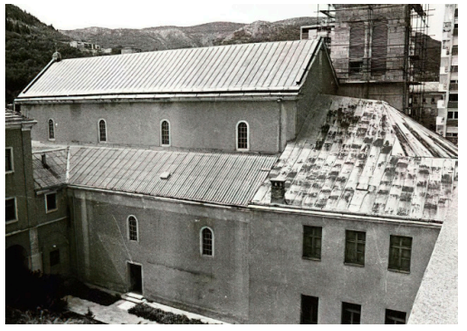
Dolazile su slike pobijenih i u Neretvu bačenih fratara iz 1945.

U Mostaru sam bio župnik cijeloga rata. Mnogi moji prijatelji i poznanici su me poslije rata, pitali kako smo izdržali, fizički i mentalno. Je li nas bilo strah? Kako smo obavljali svoje svećeničke dužnosti i gdje, jer su svi znali da je naša crkva spaljena, a katedrala teško oštećena. Teško je odgovoriti na sva ta pitanja. Ovdje ću samo napomenuti da sam se ja bojao, pogotovu prvih dana i mjeseci. Bio je to strah gotovo na granici panike. Dolazile su mi slike naših pobijenih i u Neretvu bačenih, potpuno nevinih fratara od 14. veljače 1945. Strah me je bilo da nas ne zadesi ista sudbina. Kako je vrijeme prolazilo, strah se smanjivao, ali nikada nije posve nestao. Unatoč svemu, mi smo obavljali sve svećeničke dužnosti kako smo mogli i gdje smo mogli. Nitko nije bio prikraćen u svojim duhovnim potrebama. Neke činjenice želim ovdje kratko iznijeti i tako ih oteti zaboravu. Želim naglasiti da će u ovome osvrtu biti riječ samo o vremenu dok su trajale ratne operacije, i to samo o pastoralnoj skrbi za puk u Mostaru i okolici nas fratara koji smo u to vrijeme djelovali u Mostaru, čiju je na daleko poznatu ljepotu nemilosrdno razarao žrvanj ratnih strojeva i ubijao njegove pitome i na šalu uvijek spremne ljude. Sve ostalo nije predmet ovih zabilješki. Za župnika u crkvu sv. apostola Petra i Pavla u Mostaru došao sam iz Konjica koncem kolovoza 1991. godine. Ratne trube već su gromoglasno najavljivali skori krvavi ratni pir. U Mostaru su tada bile dvije crkve: franjevačka i katedrala. U samome gradu drugih crkvenih objekata nije bilo. Po okolnim selima i prigradskim naseljima bile su veće ili manje kapelice (najviše u grobljima), a samo je u Jasenici izgrađena nova crkva.

U Rodoču je izgrađena jedna dvorana, malo podalje od glavnoga puta, koja nije ni izbliza mogla zadovoljiti duhovne potrebe žitelja Rodoča, imajući na umu (tako se govorilo jer nije bilo točnog popisa) da je Rodoč imao preko 800 obitelji. Dio njih s Čekrka i Kolonije (dijelovi Rodoča) išli su na svetu misu u Mostar. U Orlacu i Miljkovićima u groblju su bile oveće kapelice, možemo reći crkvice, koje su bar donekle mogla primiti ukopnike tih grobalja. Na svim ostalim mjestima u kojima smo slavili svete mise i održavali vjeronauk bile su grobljanske kapelice, u kojima se mogao smjestiti samo oltar i svećenik.

Kako se može vidjeti iz opisanog, crkvena su zdanja u Mostaru i okolici bila više nego skromna i nedostatna za aktivno pastoralno djelovanje, pogotovu što se radilo o gradu s nekoliko desetaka tisuća katoličkih vjernika, k tomu i s velikim selima koja su ga okruživala. U prvoj polovici 1992. godine buknuo je rat: nesmiljen, ubojit, brutalan, razarajući, koji je rušio sve pred sobom. Nekada lijepi, topli, pitomi grad Mostar postao je ruševina. Neki su govorili da je iza Vukovara u Domovinskom ratu najviše stradao upravo Mostar.

Po svim brdima oko Mostara bila je stacionirana vojska, s cijelim arsenalom oružja, iz kojega su pucali po cijelomu gradu i okolici. Mostar je bio u potpunom okruženju. Jedini izlaz bio je onaj cestom prema Gorancima, a i ta cesta je redovito granatirana. Srušeni su svi znameni koji su ga karakterizirali. Unakaženi su prelijepi mostarski vrtovi, koji su, zahvaljujući blagoj klimi, bili

prošarani prekrasnim cvijećem, trešnjama, marelicama i drugim voćem i povrćem. Platani, simbol i ukras Mostara, izranjeni od ubojitih granata, izgledali su tužno, ogoljeni do ružnoće. Svi, na daleko poznati, mostarski mostovi porušeni; dvije velike robne kuće Razvitak i Hit potpuno uništene. Gotovo nije bilo zgrade u Mostaru koju svojim vatrenim i ubojitim „poljupcem“ nije „pomilovala“ razorna granata ili topovsko tane. O metcima da i ne govorimo. Svuda su prštali, poput krupe za vrijeme ljetnih oluja. Ipak, čini mi se da su najopasniji i najpogubniji bili snajperisti, koji su bili razmješteni u svim dijelovima grada i sijali smrtonosne hitce.

U tom ratnom paklu nastradale su i obje mostarske crkve – franjevačka je zapaljena, a katedrala teško oštećena. Ništa bolje nisu prošla ni prigradska naselja, posebno Rodoč i Jasenica. O tome sam već pisao u Franjinim stopama.

Broj poginulih civila i vojnika bio je veoma velik. Masovna grobnica u Uborku je sramotno mjesto (smetište) na kojemu su zatrpani pobijeni. Bijaše to vrijeme kada su mnogi izgubili i minimum ljudskosti, postali spodobe, kojima ništa nije bilo ni vrijedno ni sveto.

Spuštali se na koljena i suznih očiju molili

Početkom lipnja 1992. Mostar i njegova okolica su oslobođeni. Ostala je pustoš i zgarišta. Unatoč svemu, žitelji Mostara i okolice, koji su u velikom broju početkom rata izbjegli u hrvatsko priobalje, počeli su se vraćati, premda su i dalje prijetile granate s obronaka planine Veleža, gdje se poslije povlačenja smjestila vojska koja je mjesecima razarala grad i ubijala ljude. Kraj rata bio je još daleko. Ipak, trebalo je nastaviti živjeti – bolje rečeno preživljavati – jer u gradu ništa nije radilo, pa se trebalo boriti za goli život. Potreba za duhovnom utjehom i okrepom, čini mi se, još se više pojačala, posebno kod onih koji su u tom ratnom paklu izgubili svoje najmilije. Oni su očekivali da ih se sasluša, da iskažu svoju bol, očekujući riječi razumijevanja i utjehe, da im budemo rame za plakanje, da se za njihove poginule slavi sveta misa...

Mnogi su dolazili obići zgarište naše spaljene crkve. U šutnji, duboko ožalošćeni, što se vidjelo na njihovim licima, redovito bi se spuštali na koljena i suznih očiju molili. U jednom trenu ljudska zloća je pretvorila simbol njihova identiteta u pepeo i ruševine njima tako drage crkve. Malo prije rata je iznutra obnovljena da je sva sjala od ljepote i postala ugodno mjesto za molitvu i misna slavlja. Sa spaljenom crkvom kao da su nestale i sve njihove uspomene i sjećanja. Kako bi u šutnji došli, pomolili se, tako bi i dalje u šutnji, ali sa suzama u očima, otišli svojim domovima od koji su mnogi doživjeli sudbinu njihove crkve. Trebalo je tražiti i naći načina kako ljudima pružiti pomoć i utjehu i zadovoljiti njihove najosnovnije duhovne potrebe, a to nije bilo nimalo lako. Svako okupljanje nosilo je sa sobom veliki rizik. Nedjeljne svete mise, opremanje bolesnika i ranjenika, krštenja, pokoje vjenčanje, a posebno sprovodi – sve smo to obavljali uz veliki rizik i strah od ubojitih granata, a ipak redovito. Također, trebalo je misliti na vjeronauk za djecu i mlade, pripravljati ih za sakramente prve pričesti, krizme i vjenčanja.

Trebalo je naći prikladne prostorije i okupljati ih sve sa što manje rizika. O tome kako i na kojim mjestima smo obavljali pastoralne dužnosti, ako bude prilike, opisat ću u sljedećem broju Franjinim stopama.

Blažena Mama Rosa

Mirela Barbarić, OFS

Eurosia Fabris bila je majka i kućanica u Italiji, a bila je i svjetovna franjevka. Govoreći o Eurosiji, papa Pio XII. rekao je: „Ovu divnu dušu treba poznavati. Ona je primjer današnjim obiteljima." Eurosia je rođena 1866. u Quinto Vincentinu, poljoprivrednom mjestu nekoliko kilometara udaljenom od Vicenze, u obitelji malih poljoprivrednika. Eurosiji su bile četiri godine kada se s obitelji preselila u Marolu, u općini Torri di Quartesolo (Vicenza). Tamo je ostala cijeloga života. Pohađala je samo prva dva razreda osnovne škole, jer je bilo potrebno pomoći roditeljima u polju i majci u kućanskim poslovima. No, i ta dva razreda škole bila su dovoljna da nauči čitati i pisati. Voljela je čitati Sveto pismo, svetu povijest, Katekizam Katoličke Crkve, Filoteu sv. Franje Saleškog, Vječne maksime sv. Alfonsa Liguorija. Pomagala je mami u krojačkim poslovima, poslu koji je kasnije i sama radila, pozorna prema potrebama svoje obitelji. U 12. godini primila je sakrament prve pričesti te je od tada prisustvovala sakramentu euharistije prilikom svakog vjerskog blagdana. Svakodnevna pričest još uvijek nije bila uobičajena, zato je trebalo pričekati dekret sv. Pija X. 1905. godine.

Bila je apostol u svojoj obitelji

Pristupila je udruženju Marijinih kćeri u župi u Maroli, čijim je sastancima redovito prisustvovala te je njezina ljubav prema Blaženoj Djevici bila sve jača. Gajila je posebnu ljubav prema Duhu Svetome, a kao kćer siromaška iz Asiza voljela je jaslice. Iz ljubavi je pohađala i školu Božanskog Raspela. Osobito je štovala euharistiju, a veliku je duhovnu pažnju posvećivala dušama u čistilištu. Bila je apostol u svojoj obitelji te među prijateljima i župljanima, gdje je djecu poučavala katekizmu. Katekizmu je poučavala i mlade djevojke koje su joj dolazile u kuću kako bi naučile umijeće krojenja i šivanja.

S 18 godina Eurosia je bila ozbiljna, marljiva djevojka, čija ljepota nije bila nezapažena te je imala nekoliko prosidbi, koje ipak nikad nije uzela u obzir. Godine 1885. Rosinu (kako su je u obitelji zvali) dirnuo je jedan tragičan događaj: njezina susjeda, mlada supruga, preminula je i za sobom ostavila troje male djece. Nedugo za tim umrla je prva kći, a druge dvije imale su dvadeset mjeseci i četiri mjeseca. Ujak i djed, kronični bolesnici, živjeli su s Carlom Barbanom, ocem dviju djevojčica. Tri muškarca snažnog karaktera često su se svađala.

Rosinu je duboko pogađala ova situacija. Tijekom šest mjeseci, svakog jutra, odlazila je čuvati djevojčice i pospremati kuću. Nakon dugotrajne molitve i razgovora s roditeljima i župnikom, prihvatila je da se uda za Carla, iako je bila svjesna žrtve koju će u budućnosti morati podnijeti, no u svom novom poslanju prepoznala je Božju volju. Njezin će župnik reći: „Bilo je to zaista herojsko djelo milosrđa prema bližnjemu."

Izgarala je u poslanju kršćanske majke

Brak je sklopljen 5. svibnja 1886. godine, a u njemu je rođeno devetero djece – uz dvije djevojčice iz Carlova braka te ostalu djece koju su primili u kuću – među kojima i Mansueta Mazzucca, koji je kasnije ušao u Red Manje braće s imenom fra Giorgio. Svoj toj djeci Mama Rosa – kako su je zvali nakon braka – pružala je ljubav, brižnu njegu, žrtve i čvrsti kršćanski odgoj. Između 1918. i 1921. trojica njezinih sinova zaređena su za svećenike: dvojica dijacezanskih i jedan za franjevca – fra Bernardin – koji je ujedno bio i njezin prvi životopisac. Kao supruga živjela je duboku povezanost sa svojim mužem: postala je njegovom savjetnicom i utjehom, a njezina ljubav vezala ju je uz svu djecu.

Imala je sposobnost raditi više od uobičajenog, nastojeći uvijek odgovoriti na potrebe svojih bližnjih. Snagu je crpila iz intenzivnog molitvenog života. Ljubila je Boga, a u prisutnosti svetohraništa i Djevice Marije osjećala se kao kod kuće. Eurosia je je za svoju obitelj bila pravo blago, vrsna žena o kojoj govori knjiga Mudrih izreka (12,4). Znala je voditi obiteljske financije prakticirajući – unatoč nedostatku sredstava – veliko milosrđe prema siromašnima, s kojima je dijelila kruh svagdašnji, njegujući bolesnike i pružajući im neprestanu i dugotrajnu pomoć. Herojsku je hrabrost pokazala tijekom bolesti od koje je umro njezin muž Carlo 1930. godine.

Ušla je u Treći franjevački red, sudjelovala na sastancima i svoj radni i molitveni život živjela u duhu siromaštva i radosti. Njezina pozornost usmjerena je prema bližnjem, dajući slavu Bogu Stvoritelju, izvoru svakog dobra i svake naše nade. Obitelj Mame Rose uistinu je bila domaća Crkva. Učila je djecu molitvi, ljubavi prema Bogu, poslušnosti, žrtvi, značenju rada. U svome poslanju kršćanske majke, Mama Rosa izgarala je iz dana u dan kao svjetiljka na oltaru milosrđa. Ugasila se 8. siječnja 1932. godine.

Njezino tijelo počiva u crkvi u Maroli, u iščekivanju uskrsnuća tijela. Papa Benedikt XVI. proglasio ju je blaženom 6. studenog 2005. godine. Zaštitnica je vjeroučitelja i obitelji s mnogo djece.

Principijelan domoljub

Lucijana Kožul, Vicepostulatura

Fra Slobodan Lončar rođen je 1. ožujka 1915. u Vinjanima kod Posušja. Roditelji su mu bili Petar i Franjka r. Bago. Krštен je 3. ožujka 1915. u crkvi sv. Jure u Viru. Na krštenju je dobio ime Ivan. Osnovnu školu završio je u Posušju. Gimnaziju je pohađao na Širokom Brijegu. Filozofiju i teologiju studirao je u Mostaru. Franjevački habit obukao je na Humcu 3. srpnja 1934., a vječne zavjete položio je 5. srpnja 1938. Za svećenika je zaređen 16. lipnja 1940. u Mostaru. Pastoralnu službu kapelana obavljao je na Širokom Brijegu i u Drinovcima. Partizani su fra Slobodana uhitili u Drinovcima 9. veljače. Bio je u zatvoru nekoliko dana, a onda su ga 13. veljače 1945. strijeljali. O fra Slobodanovoj smrti njegov brat fra Umberto Lončar govori: „O okolnostima smrti tvrdim da partizani nisu znali kako će ga slomiti jer je bio izuzetno principijelan, karakteran domoljub. Kad više nisu znali kako ga se riješiti, ubacili su mu pušku u WC kroz otvoren prozor u župskom uredu u Drinovcima, a kasnije su ušli u samostan i pitati ima li tko oružje. Fra Slobodan im je odgovorio da nema. Oni su se dali u premetačinu i našli u WC-u pušku i zato su ga optužili. Odveden je u Ljubuški, prvo nekoliko dana u zatvor, a onda su ga 13. veljače 1945. godine strijeljali. Taj isti dan ubijen je u Ljubuškom i Zubac fra Zdenko." Fra Slobodanovo tijelo pronađeno je u masovnoj grobnici komunističkih žrtava na lokalitetu Tomića njiva u Ljubuškom. Iskapanje je obavljeno u srpnju 2010. godine. Fra Slobodanovo tijelo identificirano je 22. srpnja 2013. na patologiji u KBC-u u Splitu među 28 tijela pronađenih na Tomića njivi. U toj grobnici identificirano je i tijelo fra Martina Sopte. Fra Slobodan i fra Martin pokopani su 7. veljače 2014. u fratarski grob u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije na Širokom Brijegu. Fra Andrija Nikić u svojoj knjizi Hercegovački franjevački mučenici (1992.) o njemu piše: „Bio je poletan i pobožan redovnik i domoljub. Za njega bi se moglo reći da ni mrava nije htio mice zgazio. Bio je rodoljub i nigdje se toga nije stidio. Po naravi tih i dosta melankoličan. Bio je pjesnička duša, koja je teško proživljavala divljanja što su ih činili bezbožnici. Umro je hrabro, znajući da umire samo zato što je Kristov svećenik i franjevac." „Fra Slobodan je zračio ljudskom toplinom i vedrinom koju je očitovao u susretu sa svim osobama u životu. Nadasve, bio je čvrst značaj na koga smo se mogli osloniti i na njegovu potporu računati. Posjedovao je i izvjesnu dozu humora što se posebno očitovalo u šaljivome glasilu Podbadalo koje je zajedno s fra Žarkom Leventićem uređivao u Mostaru", rekao je o svome kolegi iz Gimnazije fra Častimir Majić.

Blagica – Blaga Kraljević ud. Karlova

(1927. – 2014.)

fra Dane Karačić, OFM

Jedna zgodna i bezazlena pričica može nam oslikati i osvijetliti putove traženja osoba koje su obdarene karizmom svetoga Franje i načinom života koji donosi duhovne plodove vrijedne divljenja i nasljedovanja. *Svaku večer jedna ptičica smještala se među grane velikoga stabla, koje se nalazilo u središtu prostrane, ali puste ravnice. Stalno je živjela na tom stablu, otkad se jaje rastvorilo i ptičica počela svoj život. Još kao sasvim mali ptić morala je ustati u zoru i preletjeti velike udaljenosti tražeći hranu. Pri zalazu sunca opet bi prevaljivala dugi put da bi se vratila u svoje gnijezdo.*

Jedne večeri kad se vratila našla je potpuno uništeno stablo, a samim time i svoje stanište. Trebala je naći novo. Letjela je dugo, dugo, i skoro da je malaksala od napora, a onda je iznenada ugledala na horizontu nešto kao oveću mrlju zelene boje. Posljednjim snagama letjela je dalje i pred njom se, na veliko njezino iznenađenje, prostirao prekrasni vrt pun raznih voćaka. Tako je ptičica pronašla hranu i boravište za ostatak svojih dana. Mislila je: „Da nisam bila prisiljena napustiti gole grane moga staroga i velikoga stabla na pustoj ravnici, nikada ne bih otkrila ovaj raj."

I mi se slično tome trebamo samo malo udaljiti od svojih ustaljenih načina razmišljanja i susrest ćemo prekrasne perivoje bogatog duhovnoga života braće i sestara, članova OFS-a.

Pokušavam, u našem časopisu *Franjinim stopama*, zabilježiti svijetle dijelove životnih priča pojedinih članova OFS-a, da nam budu primjer i putokaz.

S 13 godina primljena u franjevačko bratstvo

Ovaj put predstavljam Blagicu – Blagu Kraljević ud. Karlovu. Svi su je zvali Blaga Bilarević (obiteljski nadimak). Rodila se u brojnoj i tradicionalnoj katoličkoj obitelji na Blagovijest, 25. ožujka 1927. godine u Oklajima, od oca Joze Zovke i majke Andre r. Banožić.

Krštena je isti dan. Kao dijete i djevojčica redovito je išla u crkvu na Brijeg (ako je imala misnu odjeću, ili kako se pučki govorilo „prisvlak"). Već s 13 godina, 1940. godine, na njezino vlastito inzistiranje, fra Žarko Leventić, voditelj Trećega reda sv. Franje, prima je u franjevačko bratstvo. Bila je i članica Društva svetoga Ante, kojemu je na čelu bio također spomenuti fra Žarko, a vodio je i crkveno pjevanje.

U svojoj obitelji i u ovim crkvenim zajednicama Blagica je odgojena tako da je mogla imati čvrste temelje kršćanske vjere i franjevačke

skromnosti, poniznosti i pobožnosti. Te kreposti je prakticirala kroz cijeli svoj dugi život, dok je „sestrica smrt“ nije otpratila u krilo nebeskog Oca 22. ožujka 2014. Godine 1948. na blagdan Gospe od Zdravlja, 21. 11. vjenčala se s Karlom Kraljevićem - Bilarevićem. Imali su šestero djece, od kojih jedno umire, a da nije napunilo ni godinu dana. Bio je to teški udarac za mladu obitelj.

Treba imati na umu da su to bila teška poratna vremena, u kojima nikome nije bilo lako, posebno ne mladim obiteljima, koje su rađale djecu i morali ih podizati u velikoj materijalnoj oskudici i posvemašnjoj neimaštini. Blagin muž Karlo bio je čestit čovjek, lijepoga stasa i oličenje hercegovačkog kršćanskog oca, koji je zajedno sa svojom ženom u ljubavi podizao i kršćanski odgajao svoju djecu, a posebno je volio svoj Brig, crkvu i samostan.

Sjećam se kad sam kao mladi fratar - svećenik došao na službu na Široki Brijeg, pred crkvom su svake nedjelje stajali i razgovarali, čekajući početak sv. mise: Karlo, Gojko, Branko i Vlado.

Ja sam im govorio da su njih četvorica kao četiri stupa crkve. Šteta – Karlo je umro relativno mlad, 1994. godine – ni sedamdeset godina nije imao. Blagica je došla iz patrijarhalne kršćanske obitelji iz Oklaja, u isto tako brojnu i patrijarhalnu kršćansku obitelj na Brigu.

Svojom mirnoćom, jednostavnošću, pobožnošću i plemenitošću davala je obitelji Bilarevića još jednu novu pozitivnu kršćansku dimenziju. Blaga je bila zbilja posebna žena. Njezina smirenost i neusiljena pobožnost nisu mogle nikoga ostaviti ravnodušnim. Stupila je, kako smo već rekli, u Treći red sv. Franje s trinaest godina, i ne samo da je stupila, nego je strogo živjela po svim propisima koje nalaže Pravilo Trećega reda, a koje su potvrdile sami pape, u više navrata, ovisno o prilikama i vremenu.

Kad sam bio gimnazijalac-sjemeništarac, preko ljetnoh raspusta više vremena sam provodio u samostanu na Širokome Brijegu i fratrima služio sv. mise. Pokojni fra Kamilo Milas bio je voditelj Trećega reda, i kad bi on imao sastanak s trećarima, ja sam mu posluživao. Već tada, šezdesetih godina prošloga stoljeća, na tim sastancima sam zapazio i sestru Blagicu.

Blagica je bila u crkvi na istom mjestu

Kad sam 1971. došao na Široki Brijeg za duhovnog pomoćnika nisam mogao ne primijetiti njezinu redovitost u crkvi, njezinu smirenost i jednu prirodnu pobožnost. Ništa usiljeno ni namješteno. Pobožnost je karakterizirala njezinu osobnost, iz koje je izbijala blagost i dobrota.

Tada sam upoznao njezina muža pok. Karla, cijelu obitelj – nekima i vjeronauk predavao – i njihovu odanost vjeri i Crkvi, a posebno ljubav prema Širokome Brijegu i svemu onome što je on značio.

Jedanput me je upitala: „Jeste li Vi, dok ste išli u školu na Brig, stanovali u pokojne Ružuke Lovrića?”

Na moj potvrdan odgovor (Ružuka je bila tetka moga oca, i ja sam kod nje stanovao dok sam pohađao osmogodišnju školu) Blagica mi je uzvratila: „Onda bi morao biti dobar i pobožan fratar, jer je Ružuka bila jako pobožna i dobra žena.” Odgovorio sam joj: „Trudit ću se.” Godine su prolazile, a ja sam službovao u drugim župama i samostanima, a kad sam se nakon skoro četvrt stoljeća ponovno vratio na službu na Široki Brijeg, Blagica je bila, čini mi se, u crkvi na istom mjestu kao i prije dvadeset i pet godina. Crkva i sveta misa bile su sastavni dio njezina života. Kažu da je išla svaki dan na misu, osim kad su joj djeca bila sasvim mala pa ih je morala čuvati.

Od 2000. godine pa sve do svoje smrti svako jutro je bila na svetoj misi u širokobriješkoj crkvi. Dolazila je uvijek pješice i s krunicom u ruci, koju bi usput molila. Prvih godina moga povratka na Brijeg imao sam naviku svako jutro od 6 do 6 i 30 prošetati dvorištem ispred crkve da se malo osvježim i nadišem čistoga zraka. Redovito bi u to vrijeme i Blagica s krunicom u ruci išla u crkvu, pozdravila bi s Hvaljen Isus i Marija i produžila u crkvu. Također je bila i na svakom sastanku Franjevačkoga svjetovnog reda (nekadašnji Treći red, kome su promijenili ime). Jednostavna, blaga (kako joj i ime kaže), ponizna, zdravo pobožna i uvijek s neusiljenim osmijehom provodila je svoje pozne godine života. Dok su joj god životne sile dopuštale, uvijek je, pa i usporenog koraka, dolazila svakoga dan na misu. Voljela je svoju obitelj, djecu i unuke (nikad s pretjeranom hvalom, pa ni onda kad su joj djeca obnašala odgovorne službe u gradu i općini). Blaga je ostala blaga, poštovala svoje susjede i sve ljude. Ja bih rekao: PRAVA FRANJEVAČKA DUŠA.

S istim odlikama bila je i kad su joj životne sile malaksale. Nekoliko dana prije smrti podijelio sam joj svete sakramente, primila ih je jednako smireno i pobožno kao i kad ih je primala u crkvi, dok je mogla hodati. Divni primjer kršćanske žene i majke, posebno članice Franjevačkoga svjetovnog reda. Primjer i uzor za nasljedovanje. Bilo je uvijek ugodno susresti njih četiri ili pet žena s Briga poslije svete mise i s njima progovoriti pokoju riječ. Svaki put je to bio drag susret, obostrano koristan: i njima, a i nama fratrima, koje su one voljele kao svoju djecu.

Blage, neka ti blagi Gospodin i njegova majka Marija, koju si istinski voljela i s djetinjim pouzdanjem molila, udijele mjesto vječnoga pokoja i mira u nebeskom kraljevstvu. Amen.

Budite sredstvo evangelizacije

Rado pročitam svako izdanje lista Franjinim stopama koje uvijek nekako nađe svoj put do mene. Čestitajući ovaj jubilarni, 50. broj, želim da još mnogo godina baš kao i do mene, ovaj časopis nalazi svoj put do mnogih čitatelja; da bude ne samo sredstvo informiranja, duhovnog štiva i upoznavanja s Trećim redom, nego i sredstvo evangelizacije i poticanja na nova zvanja.

Od srca čestitam cijeloj redakciji, svima onima koji su od početka davali svoj doprinos i talente za stvaranje svakog novog izdanja, a na poseban način trenutnom uredništvu Franjinim stopama. Hvala vam na predanosti, gorljivosti i širenju glasa o Franjevačkom svjetovnom redu.

Ivana Vidović, nacionalna ministra OFS-a BiH

Ustrajno koračajte prema stotom broju

Dragi urednici lista Franjinim stopama, draga braćo i sestre svjetovni franjevci!
U ime Područnog vijeća OFS-a Hercegovina, te u svoje osobno ime, čestitam vam jubilarni 50. broj lista Franjinim stopama. Ovom prilikom želim vam reći jedno veliko HVALA na ustrajnosti, na idejama i na trudu i zalaganju u promicanju franjevačke duhovnosti i povezivanju članova Franjevačkog svjetovnog reda diljem Hercegovine. Hvala vam što pratite sve naše događaje u rubrici Život u bratstvu i čuvate ih od zaborava. Hvala za sva svjedočanstva i životne priče koje ste nam donijeli. Hvala što budite uspomenu na mnoge naše preminule članove u Uzornim likovima naših trećarica. Hvala što nam donosite primjere brojnih svetaca, posebice svjetovnih franjevaca kojima se možemo nadahnjivati. Hvala što preko ovih novina upoznajemo likove pobijenih franjevaca. Hvala što zabilježite važne trenutke u životima naših članova. Hvala svim suradnicima lista Franjinim stopama na raznim razmatranjima i aktualnim temama. Najviše hvala svima nam dragoj Boški što čuva naše hercegovačke običaje i narodni izričaj, što nas svaki put razveseli i nasmije dok se pitamo jesmo li trećari ili bećari. Dragi urednici, želimo vam puno ustrajnosti da i dalje u naše domove donosite franjevački duh i da ustrajno koračate prema stotom broju. Na tom putu neka vas prati zagovor svetog Franje i svete Klare!

Marijana Barbarić, područna ministra OFS-a Hercegovina

Neka nas nadahnjuju i povezuju

Među lijepim plodovima Franjevačkog svjetovnog reda u Hercegovini jedan od ljepših je list Franjinim stopama. Imao sam radost i čast pratiti taj list od njegovih početaka i biti mu suradnikom. Zahvalan sam prvim urednicima za trud, a sadašnjim za kontinuitet. U svemu što slijedi onima koji će biti odgovorni za njegovu budućnost želim da idu od dobroga ka boljemu. Čestitam i molim da nas Franjine stope nadahnjuju i povezuju kako bismo kao franjevačka obitelj očuvali živom karizmu koju je Bog darovao Franji, a po Franji i cijeloj Crkvi i svijetu.

fra Josip Vlašić, područni duhovni asistent OFS-a

„I grč neke šutnje sad u tebi drijema poput blage slutnje…“ (J. F.)

(Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji na Širokom Brijegu o stogodišnjici početka gradnje nove joj zgrade – u spomen)

fra Ivan Penavić, OFM

„O Gilbojske gore klete, rosa na vas ne padala niti vas kiša s neba prala!“ (2 Sam 1,21a). Tim riječima mladi David zaziva prokletstvo na Gilbou, goru na kojoj je ubijen kralj Šaul: želi je prokleti sušom i besplodnošću, za židovsko poimanje najvećim oblikom prokletstva. Po ponovnoj uspostavi trajne franjevačke nazočnosti u Hercegovini sredinom 19. stoljeća najstariji se franjevački samostan podiže na južnom visu nad kotlinom koju paraju tokovi rijeke Lištice i periodična joj pritoka Ugrovače, a zovu ga Širokim brijegom. Ničeg na tom brijegu nije bilo. Ljutina i kamenjar. Suh i besplodan kraj, škrtiji od Filipove Idumeje, u kojem kao da se obistinilo Davidovo prokletstvo o Gilboi. Zato ju je fra Didak, promatrajući tvrdu golet brijega, i usporedio s biblijskom Gilboom, a toponim se među starijim fratrima i danas zadržao u inačici „Gelboje“. I to je bio početak. Gilboa.

Fratri i gimnazija

Poslanje koje se daje učenicima na kraju Matejeva evanđelja: „Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!“ (Mt 28,19-20a) obilježeno je dvama glagolima (u glagolskom pridjevu radnom) – βαπτίζοντες (krsteći) i διδάσκοντες (učeći). Na padinama je oko ove hercegovačke Gilboe u to vrijeme živio pokršten a neuk narod. Fratri su zato neodgodivom potrebom smatrali upravo obrazovanje puka. Obrazovanje je kao izvanredno sredstvo evangelizacije trebalo oplemeniti životne prilike u tadašnjoj Hercegovini.

Započelo se odmah po dolasku, 1844. godine, otvaranjem nekog oblika gimnazijske nastave za franjevački pomladak i paralelno se s njom kasnije otvaraju analfabetski tečajevi koji su suzbijali temeljnu nepismenost u narodu, a tek se početkom 20. stoljeća, prvi put 1903. i organiziranije 1908. godine, u gimnazijski program uključuje i ostale, tzv. vanjske učenike, odnosno one koji se nisu spremali za pristupanje franjevačkom redu ni svećeničkoj službi. Iz godine se u godinu razvijao gimnazijski program i broj je razreda polako rastao tako da je već pred kraj I. svjetskog rata gimnazija bila kompletirana, sa svih osam razreda, i dobila status Franjevačke velike gimnazije. Prva javno priznata matura u njoj je održana 1918. godine. Po ondašnjemu školskom sustavu (austro-ugarskom i onomu kasnijem, iz vremena Kraljevine Jugoslavije) osnovna je škola trajala četiri godine. Poslije toga

Svečanost polaganja kamena temeljca nove gimnazijeske zgrade 4. 10 .1924.

učenici su, koji bi iskazali zanimanje za nju i ispunjavali propisane uvjete, upisivali gimnaziju. Gimnazija se dijelila na nižu i višu. I niži i viši gimnazijski program trajao je po četiri godine. Po svršetku niže gimnazije polagao se niži tečajni ispit, tzv. mala matura, a poslije više gimnazije viši tečajni ispit, tzv. ispit zrelosti ili velika matura (ono što je i danas matura u suvremenu gimnazijskom sustavu). I tako je Gilboa iz 1844. polagano postajala Brijegom.

Stara gimnazijska zgrada

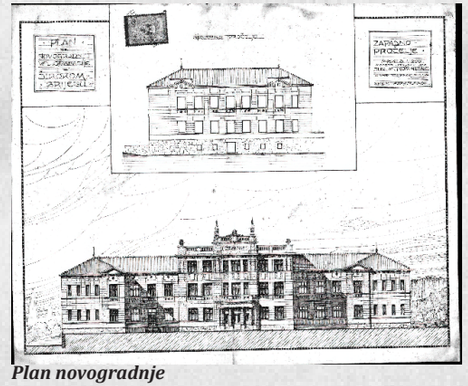
Početkom 20. st. već je bilo izgrađeno krilo kasnije sjemenišne zgrade u kojoj je tada djelovala gimnazija. U njemu se odvijao sav školski život: u prizemlju se izvodila nastava, a na katu se učilo, boravilo i spavalo. Higijenski su uvjeti bili loši, prehrana slaba, a 1917. Hercegovinu je pogodila velika glad i fra Didak je mnoštvo djece odveo u plodnu Slavoniju da ih spasi od različitih hercegovačkih Gilboa.

Za ilustraciju školskog i društvenog kontrasta u to vrijeme ovdje donosim neke podatke publicirane u gimnazijskom izvještaju na kraju šk. god. 1918./19. koju je pohađalo ukupno 126 učenika u osam gimnazijskih razreda (od kojih su desetorica bili maturanti), a predavalo je 14 profesora, od kojih je jedan bio s doktoratom prirodnih znanosti. Ravnatelj je bio, te školske godine upravo na odlasku sa službe, fra Didak Buntić.

Naslijedio ga je dr. fra Mato Čuturić, lav ove gimnazije. U trošnu i vlažnu samostanu, uz škrto svjetlo petrolejke čije se ulje itekako štedjelo, učenici su, pored udžbeničke građe, imali prilike čitati 471 naslov na hrvatskom i 105 naslova na njemačkom jeziku. Profesorska je knjižnica već u to vrijeme imala preko 800 naslova na sedam jezika. Gimnazijska geografsko-historijska zbirka u godinama gladi broji 25 karata, 10 atlasa, 3 primjerka zemaljske polutke i 2 globusa, fizikalna zbirka 133 različita instrumenta (među njima elektrofor, električnu njihalicu, model sprave za elektrolizu, aparate za dobivanje vodika, kisika i dušika i sl.), kemijska zbirka preko stotinu kemijskih elemenata i 50 najznamenitijih kristalnih modela, biologijska zbirka 15 prepariranih sisavaca i 112 ptica, 3 gmaza i više primjeraka školjkaša i bodljikaša, kostur čovjeka, nekoliko pomagala iz anatomije i 25 različitih mikroskopskih preparata...

Dok se po okolnim selima još moglo naći ljudi koji su hodali s fesom na glavi, čiju je nejaku djecu fra Didak bio spašavao od gladi, maturanti su Franjevačke velike gimnazije na Širokom Brijegu s latinskog jezika prevodili najzahtjevnije rimske pjesnike, poput Horacija i Katula, s grčkog Sofoklove drame i Platonove dijaloge (1919. godine συμπόσιον je bio tema na ispitu zrelosti), iz matematike rješavali algebarske izraze i probleme iz geometrije, a mlađi su učenici za lektiru iz njemačkog jezika dobivali Goethea i Schillera na izvorniku.

Ideja o izgradnji nove gimnazijske zgrade

Plan novogradnje

Iz takva se duha rađa ideja o gradnji nove gimnazijske zgrade koja bi udovoljila svim zahtjevima suvremenog školstva – s prozračnim i suhim učionicama, adekvatnim prostorom za profesorsku i učeničku knjižnicu, gimnazijske zbirke, muzej, kazalište, sportsku dvoranu i druge popratne prostore. U svim je takvim idejama prednjačio fra Didak Buntić čija je nagla smrt ujesen 1922. potresla Hercegovinu. Ali našlo se odmah dovoljno njegovih istomišljenika koji nisu dopustili da se smrću jednog prekinu povijesni procesi koji su Brijeg vinuli u obrazovnu orbitu onog vremena. Ing. Miloš Komadina, priznati stručnjak iz Mostara, dobiva zadatak izraditi projekt nove gimnazijske zgrade.

Po dovršetku projekta i dobivanju svih potrebnih dozvola počelo se s radovima na mikrolokaciji zvanoj „Teletnjak“, s istočne strane samostanskog kompleksa na Brijegu. Izgradnja nove gimnazijske zgrade započela je 1. travnja 1924. godine. Prvi nastavni dan u novoj, još nedovršenoj gimnazijskoj zgradi, održan je 21. siječnja 1927. godine. Iz stare se u novu zgradu prešlo, kako piše u gimnazijskom ljetopisu ravnatelj dr. fra Mato Čuturić, bez ikakve svečanosti. Za izgradnju gimnazijskog zdanja prvotno je in situ bilo iskopano 2500 m^3 kamena teško pribavljivim barutom, a za drvnu građu na državnom terenu u području Romanije, istočno od Sarajeva, posječeno 4500 m^3 drveta. Prodajom dijela građe (u gimnazijsku zgradu ugrađeno ukupno cca. 700 m^3 obrađene drvne građe različitih profila) stekao se početni kapital za ogromnu investiciju koja je do dovršetka gradnje dosegla iznos od preko 5 milijuna ondašnjih dinara [vrijednost dinara u Kraljevini Jugoslaviji bila je veća od vrijednosti današnje konvertibilne marke u BiH].

Tadašnji provincijal fra Lujo Bubalo u okružnom pismu svoj braći Provincije od 10. travnja 1924., na samom početku gradnje nove gimnazijske zgrade, piše: „Mnogi će u čudu zapitati odakle tolika sredstva za toliko poduzeće? Glavno jamstvo, braćo, da će nam posao za rukom poći, jest požrtvovnost i okretnost svih nas. Znam, da se sada po cijeloj provinciji dosta radi na podizanju i popravku redovničkih kuća i crkva i na uređenju zemljišta, na čemu radinoj braći kao starješina ispred provincije javnu zahvalnost izričemo, ali nam je, draga moja braćo, najpreča dužnost i neodgodiva potreba, da što skorije imadnemo gimnazijalnu zgradu i njezinu opskrbu, jer će nam bez ovoga ostati sve druge zgrade i crkve puste i prazne. Otkidajmo zato od svoga zalogaja i sakupljajmo svakom prigodom milodare u tu svrhu, pa slažući kamen do kamena bit će jednom i palača.“ Treba naglasiti da je najveći teret prikupljanja sredstava za gradnju pao na fratre po hercegovačkim župama i sam narod koji je

davao ono najvrjednije što je imao: duhan. Prodajom darovana duhana prikupljala su se poneka sredstva za gradnju. S različitih su državnih instanci stizale odbijenice molbi za kreditiranjem gradnje nove gimnazijske zgrade, ali valja napomenuti da je Kraljevina Jugoslavija, osim ustupanja državne šume u navedenoj količini drveta, zahvaljujući upornosti i neodustajanju fratara, ipak uvrstila izgradnju nove gimnazijske zgrade na Širokom Brijegu u svoj proračun financiravši gotovo polovicu investicije.

Ne treba propustiti spomenuti ni to da su ustupljenim sredstvima fratri uredno platili transport ukupna materijala, kao i sve dnevnice svih majstora iz Hercegovine i Dalmacije i one njihovih pomoćnika (argeta) [uz rijetke iznimke onih koji su bili spremni „ostaviti“ dnevnicu], što je lako pratiti zahvaljujući precizno vođenu blagajničkom dnevniku fra Bonifacija Majića, zadužena uime Provincije za vođenje gradnje nove gimnazijske zgrade.

Svečanost posvete kamena temeljca nove gimnazijske zgrade

Pripremni su razgovori o potrebi izgradnje nove gimnazijske zgrade na Širokom Brijegu započeli već u proljeće 1919., a početak realizacije ideje bio je tek u proljeće 1924.

Kako je u dinamici crkvenog kalendara gotovo svake godine neka obljetnica, zaključilo se da 1924. godine pada 700. obljetnica stigmatizacije sv. Franje Asiškog (1224. – 1924.). U to je ime na samu svetkovinu sv. Franje, 4. listopada 1924., pola godine nakon početka radova na izgradnji nove gimnazijske zgrade, upriličena svečanost polaganja kamena joj temeljca, **a na svečanost su bili pozvani i svi trećari iz Hercegovine (prvi sabor Trećega franjevačkog reda u Hercegovini).**

Euharistijskim je slavljem predsjedao biskup mostarsko-duvanjski fra Alojzije Mišić. Poslije sv. mise blagoslovljen je pergament na kojem je ispisan tekst povelje na latinskom jeziku. Pošto su pergament potpisali mnogi uzvanici, položen je u limenu kutiju, a ona u kamen, a kamen u cementni stup šezdeset centimetara visoko od praga (desni dovratnik glavnih ulaznih vrata u novu gimnazijsku zgradu). Gradnja je dogotovljena tek 1930. kad je podignut gimnazijski grb na njezinu pročelju s natpisom verzalnim grafemom „FRANJEVAČKA GIMNAZIJA“, a na začelju „A. D. 1926. – 1930.“.

Godine 1931. konačno je dovršena velebna gimnazijska zgrada neoklasicističkog stila s elementima secesije na fasadnim štukaturama i u razigranim ovalnim okvirima na prozorima glavnih, dvokrilnih ulaznih vrata.

Svečanost polaganja kamena temeljca nove gimnazijske zgrade 4. 10. 1924.

Đaci i profesori pred gimnazijom krajem šk. god. 1938-39.

Zlatno doba Franjevačke klasične gimnazije na Širokom Brijegu

Nova je gimnazijska zgrada omogućila realizaciju davno odsanjanih snova profesorskog zbora Franjevačke klasične gimnazije na Brijegu: omogućiti što većem broju djece kvalitetno srednjoškolsko obrazovanje koje će im biti temelj za daljnji intelektualni razvoj.

U tu je svrhu pri dovršetku gradnje nove gimnazijske zgrade podignuta i nova zgrada đačkog konvikta: da se svim učenicima iz daljine omogući odgovarajući smještaj. Splitsko „Novo doba“ [dnevne novine koje su izlazile u Splitu od 1918. do 1941.] donosi 8. kolovoza 1934. članak o Franjevačkoj gimnaziji i đačkom konviktu na Širokom Brijegu: „Od otvorenja nove zgrade konvikta roditelji šalju u ovu gimnaziju katoličku djecu sa svih strana naše domovine od otoka Paga do Bara, od Subotice i Novog Sada pa do Zagreba i Karlovca. U četiri godine, otkako je otvoren novi konvikt, izišlo je puno đaka, koji su svojom sposobnošću i čestitošću pronijeli glas širokobriješke gimnazije.“ Gimnaziju su svake godine vizitirali strogi državni inspektori i uz nevoljke riječi pohvale nikada nisu uspjeli naći ozbiljnijeg prigovora.

Takav je nesklon državni nadzor prema jednoj katoličkoj školi u Hercegovini motivirao profesorski zbor da se iz godine u godinu dodatno usavršava u svim segmentima. Rezultat su toga zlatni dani ove gimnazije (šk. god. 1937./38. i šk. god. 1938./39.) u kojima ju je pohađao najveći broj učenika (gotovo 400), a profesorski se zbor sastojao od 20 nastavnika, od kojih su njih petnaestorica osim diplome resornih predmeta stečene na europskim sveučilištima s položenim profesorskim ispitom i nostrifikacijom diplome u Beogradu (što je zahtijevao državni propis) imali i postignut doktorat iz neke grane znanosti, također u inozemstvu.

Profesori su Franjevačke klasične gimnazije na Širokom Brijegu od početka 20. st. pa sve do početka 1940-ih godina stjecali potrebne nastavne kvalifikacije (i doktorate) po sveučilištima u sljedećim i drugim gradovima: Pariz, Strasbourg, Beč, Prag, München, Graz, Innsbruck, Salzburg, Budimpešta, Paderborn, Fribourg, Breslau (Wrocław), Lavov, Krakov, Bratislava, Zagreb, Ljubljana, Beograd…

Profesorska su i učenička knjižnica kao i školske zbirke iz godine u godinu linearno bile obogaćivane, ali nažalost nikad nije objavljen katalog knjižnice po kojem bi se danas barem donekle mogao rekonstruirati njezin fundus. Uvid u knjižno blago možemo imati donekle samo kvantitativno, i to iz gimnazijskih izvještaja iz 1930-ih godina koji navode fond profesorske knjižnice od 10500 naslova s preko 15000 jedinica, dok je učenička knjižnica već 1935. godine imala preko 2400 naslova. Čitaonica je profesorskog zbora bila pretplaćena na šest dnevnih listova iz Zagreba, Beograda, Sarajeva i Splita te oko 80 što domaćih što stranih časopisa na sedam jezika.

Prirodoslovne su zbirke već tada bile toliko bogate da su kudikamo nadilazile potrebe jedne gimnazijske institucije, što su državni inspektori uredno naglašavali u godišnjim izvješćima Ministarstvu prosvjete Kraljevine Jugoslavije u Beogradu. U šk. god. 1937./38. postojale su sljedeće zbirke: fizikalna, prirodopisna s podzbirkama (antropološka, zoološka, botanička, mineralogijska i petrografijska, geološka i paleontološka), kemijska, geografsko-historijska, arheološka, etnografska, muzička, crtačka i gimnastička.

Muzička je zbirka, primjerice, između ostalog, raspolagala i s 26 instrumenata za puhački orkestar, 8 glasovira, 27 tamburica, rukopisnim antifonarijima iz XVI. i XVII. st. te rukopisnim albumom komada za violinu i orgulje iz XVII. st.

U franjevačkoj su se klasičnoj gimnaziji na Brijegu kao strani jezici konstantno učili grčki i latinski te, sukladno aktualnim državnim politikama, njemački, francuski i talijanski jezik.

Velika matura 1942.

Dani suri

Rad je Franjevačke klasične gimnazije na Širokom Brijegu bio otežan već u kasno proljeće 1943. upadom talijanskih trupa u prostore đačkog konvikta, što se dodatno pogoršalo njemačkom okupacijom i gimnazijske zgrade ujesen 1944. koji su je, protjeravši profesore i učenike, bili pretvorili u provizornu bolnicu za skrb o svojim ranjenicima. Tako se rad gimnazije u šk. god. 1944./45. odvijao po samostanskim hodnicima, u iznimno teškim ratnim uvjetima te nestašici i osnovnih životnih namirnica. Znakovit je u tom smislu dopis provincijala dr. fra Lea Petrovića ravnatelju gimnazije dr. fra Radi Vukšiću od 13. siječnja 1945., nepunih mjesec dana prije kobnih događaja u veljači 1945.: „Poštovani otče, nastojte i dalje sa svojim suradnicima spasavati sve što se spasiti dade. Koliko možete gledajte, da upregnutim svim silama održite taj temeljni naš naukovni zavod na dostojnoj visini. Čuvajte ga kao oči u glavi, da što manje pretrpimo štete. […]“ Iz dopisa je vidljiv odnos koji su fratri i pred dane potpuna uništenja Franjevačke klasične gimnazije i svoje neslućene naprasite smrti imali prema ovoj obrazovnoj instituciji. Prije svega što je uslijedilo u veljači 1945. bila je zapaljena gimnazijska zgrada 6. veljače, ali ubrzo ugašena. Međutim, prava se njezina kataklizma – potpuno uništenje – dogodila tek u siječnju i veljači 1947. kad je u potpunosti ispražnjen fond profesorske i učeničke knjižnice te spaljen u dvorištu.

Ni papirić nije ostao od svega onog što je čitavo stoljeće s mukom bilo prikupljano. Barbarstvo kakvo su doživjele najveće zbirke papira i pergamenata u antici – Aleksandrija i Pergam, sa stotinama tisuća svitaka i kodeksa u fundusu carskih knjižnica – pogodilo je i knjižnicu Franjevačke klasične gimnazije na Brijegu koji je ponovno postao Gilboa, opustošen i uništen. Devastacija se kulturnog nasljeđa s biblicida prelila i na školske zbirke i muzej. Potpuno je uništena simpatična zbirka od 2020 prepariranih kukaca, kao i sve ostale preparirane životinje, među kojima je najveći bio špiljski medvjed. Uništena su i sva glazbala, i onaj nedavno nabavljeni, iznimno vrijedan klavir iz jedne bečke radionice, i sve kemikalije i fizikalni instrumenti sažgani u vatri, kao i bogata numizmatička i arheološka zbirka.

Stara (kasnije sjemenište) i nova gimnazijska zgrada

Sadašnji trenutak

Gimnazija o kojoj je ovdje riječ kremirana je početkom 1947. Nje više nema. Priču o njoj stvarao je njezin profesorski zbor i bogat knjižni fond s brojnim školskim zbirkama. To je bilo njezino srce koje su barbari, divlji, anticivilizacijski piromani iščupali i bacili u vatru. I dok mudar vojskovođa kapitalizira ratni plijen, neuk vandal, jer ne razumije civilizacijske stečevine, obračunava s onim što ga nadilazi smatrajući to

Fra Borislav Pandžić sa sjemeništarcima šk. god. 1943-44

prijetnjom sustavu koji kani uspostaviti. Sve ono što se kasnije događalo sa sudbinom zgrade nekadašnje Franjevačke klasične gimnazije na Širokom Brijegu pripada povijesnom diskontinuitetu. Pokušaj reanimacije kremirana mrtvaca je uzaludan. Sve obljetnice koje se slave, sva fotografiranja (lažu fotografije – rekao bi jedan suvremeni hrvatski kantautor) i sve priče čine se praznima.

Ne dogodi li se ponovna uspostava [lat. instauratio] Franjevačke klasične gimnazije na Širokom Brijegu, ništa nije učinjeno. A da bi mrtvo tijelo oživjelo, potreban mu je animus – duh i živodajni dah, otkucaj davno iščupana srca. Proces stvaranja novog srca (profesorskog zbora, knjižnog fonda, bogatih školskih kabineta i drugih pomagala koji bi odgovarali suvremenim standardima srednjoškolskog obrazovanja)

Gimnazija u izgradnji

u obnovljenu tijelu (zgradi koja bi po načelu proporcionalnosti danas bila ono što je svojevremeno bila neoklasicističko-secesijska ljepotica iz fra Didakova sna, lepršava vitka dama kojoj obično tepaju da u tlorisu nalikuje velikom tiskanom slovu „E“, iako mi je oduvijek izgledala kao uznosita danas stogodišnjakinja koja bočnim krilima – svojim raširenim rukama – grli plato pred sobom stapajući se sa samostanom i apsidom briješke bazilike u neotkidivu cjelinu pripovijedajući glasno o svom franjevačkom identitetu, identitetu redovničke škole s pravom javnosti na koju nijedna državna tvorevina nema pravo pa tako ni protektorat zvan FBiH sa svim svojim institucijama i razinama vlasti) ima se promatrati dijakronijski, kao mukotrpno, dugotrajno i ustrajno dizanje iz pepela lomače koja je sve progutala.

Pretpostavke za feniksovo rađanje iz pepela moguće su samo ako se aktualna franjevačka zajednica u Hercegovini jasno i nedvosmisleno, bez ikakve primjese politikanstva, očituje o svom odnosu prema kako zgradi tako i instituciji Franjevačke klasične gimnazije na Širokom Brijegu – duhovnom divu – koji ju je zadužio i dao joj identitet.

U protivnom su sve komemoracije samo blijedi pokušaji afektiranja o nekim datumima u veljači, listopadu ili nekom drugom mjesecu, bezidejno i besplodno plaženje po ruinama intelektualnog carstva, kič polaganja neukusnih ikebana i jeftinih lampiona po uzusima neopartijskih ceremonija za mediokritete.

„Počnimo, braćo, ispočetka jer evo do sada nismo ništa učinili!“

Budite prisutni upravo ovim listom na ovom hercegovačkom tlu

Poštovani i dragi trećari!
Radosti i nade, traženja i očekivanja, sve su to dijelovi rada na izdavanju vašeg lista Franjinim stopama. Franjevačka karizma u Crkvi uvijek na nove načine pronalazi putove da navještaj Kraljevstva Božjeg bude prisutan u svijetu.
U velikom buketu i vaš list je lijepo procvjetao i krasi franjevački pokret već evo pedesetim brojem. U svoje osobno ime i u ime našeg širokobriješkog samostanskog franjevačkog bratstva izručujem čestitke i želje da i dalje svojim radom budete, ne samo ukras, nego i svojim trudom prisutni upravo ovim listom na ovom hercegovačkom tlu. Gospodin vam dao mir, ustrajnost i još puno novih i korisnih izdanja lista Franjinim stopama.

fra Ivan Marić, gvardijan samostana na Širokom Brijegu

Nastavite Franjinim stopama

Tko je jednom posjetio Asiz, u njemu je pronašao tolike staze i putove koji još odišu stopama Serafskoga sveca. Jedna od tih staza vodila je sinove svetoga Franje do našega Briga. Jednom kad su došli na ovo Sveto brdo, brez kruva i krova, promijenili su povijest. S Briga je, po njihovu nadahnuću, krenula vojska Franjine djece. S Briga se, po njihovu primjeru, Franjinim stopama i danas kroči pa i u pisanoj riječi koja je odjek one Vječne Riječi. Ponosan sam što sam dio ove velike priče od prvoga dana. Čestitajući ovaj veliki jubilej, molim se da Franjinim stopama nastavimo do ljudskih srca onako kako je on to činio: jednostavno, blago i vjerno. Bog vas blagoslovio i nastavite Franjinim stopama!

fra Antonio Musa, OFM

I nakon 800 godina, Franjo privlači

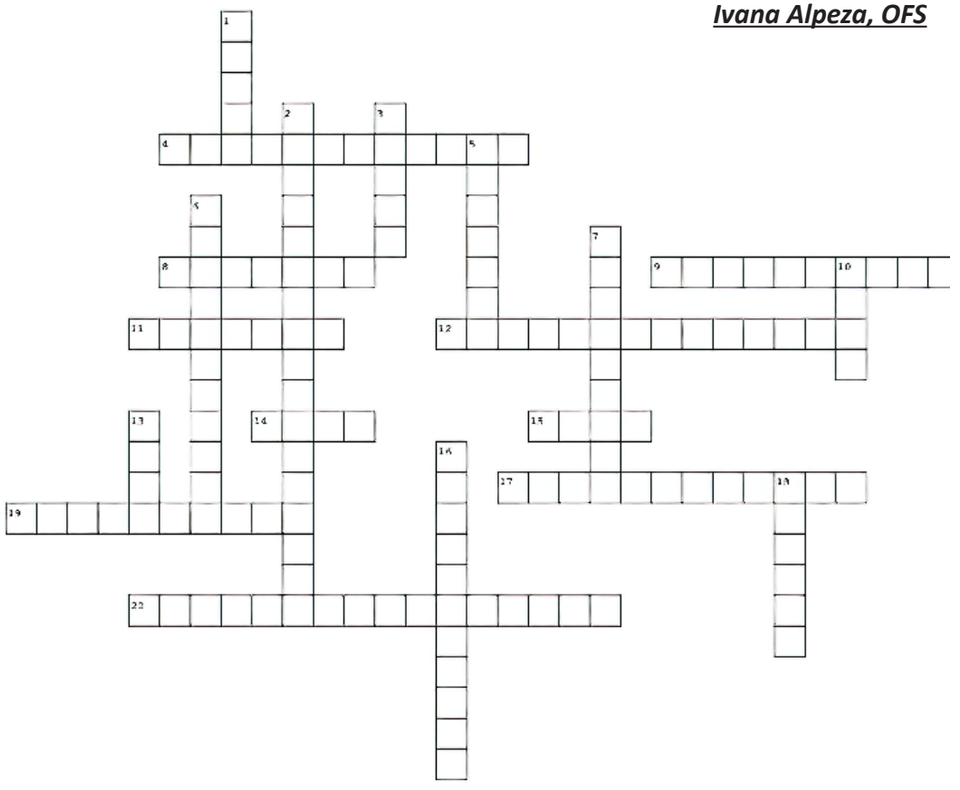
Sveti je Franjo uvijek govorio jednostavno i kratko. O Kristu, o miru i ljubavi, o manama i krepostima. Njegovo uvjerenje, autentičan život i ljupka osobnost pridobivali su slušatelje.
Osvajao je ljude, jer je govorio iz srca ono što je osjećao. Svjedoci smo da, i nakon 800 godina, Franjo još uvijek privlači. Uredništvu lista Franjinim stopama, suradnicima, a posebno onima koji su pokrenuli ovaj hvalevrijedan projekt, u ime bratstva OFS-a Široki Brijeg i u svoje osobno ime, želim iskrene čestitke povodom 50. jubilarnog broja.
Neka život i rad onih, koji će nastaviti obogaćivati stranice ovog lista, bude prožet duhom i jednostavnošću svetog Franje da svaki novi broj donese i nove čitatelje!

Mir i svako dobro!

Dragana Lasić, ministra bratstva OFS-a Široki Brijeg

KRIŽALJKOM DO IZVORA

Ivana Alpeza, OFS

Vodoravno

4. Mjesto gdje je Franjo dovršio Pravilo Manje braće
8. Regija u koju je Franjo trebao poći kao ratnik Asiza dok ga Gospodin nije pozvao u svoju borbu kao ratnika svjetla
9. Kako se Treći franjevački red još zvao u starini?
11. Kako se zovu sestre koje danas žive i djeluju unutar zidina crkve svetog Damjana?
12. Naziv Bazilike u kojoj se nalazi Porcijunkula
14. Kratica za blagoslov svete Klare
15. Ime Franjine majke
17. Prvi Franjin životopisac
19. Franjevački trećar, svetac koji je napisao jednu od najpoznatijih knjiga engleske književnosti, Utopiju. Kako se zove?
20. U kojoj pjesmi Franjo na početku koristi pridjeve:"Svemogući, Svevišnji i dobri" a dogodine slavimo 800-tu godišnjicu njezina stvaranja?"

Okomito

1. Ime brata koji je vidio i dotaknuo Franjinu ranu na boku
2. Drugi naziv za Asiški zbornik
3. Ime svetice koju sveti Franjo prima u pokornički red 1212. godine
5. Pripadala je Franjevačkom svjetovnom redu, imala osmero djece, zaštitnica je Švedske i poznata po svojih 15 molitvi. Koje joj je ime?
6. Naziv bule kojom Nikola IV uspostavlja Treći franjevački red 1289. godine
7. Kako se danas naziva nekadašnja kuća svetog Franje?
10. Prvotno ime kojim je Pika željela nazvati Franju
13. Što se Božje nalazi na vrhu križa svetog Damjana?
16. U Pravilu OFS-a učimo da se Franjevački svjetovni red dijeli na bratstva različitih razina a to su: mjesno, područno, nacionalno i još jedno?
18. Drugo ime za rane koje je Franjo primio od Gospodina na La Verni?

Franjevačka križaljka nastala je kao plod neiscrpnog upoznavanja naše franjevačke duhovnosti na čije učenje nas poziva naš brat Franjo. Nadahnuti svetim životima malih a velikih trećara, Franjevačkim izvorima, Pravilom i Generalnim Konstitucijama ispitujući svoje znanje, učimo i držimo na pameti (memoria retineatis) ono što nam je u ovome životu napisano za spas naše duše. (Franjin poziv u završnom poglavlju prvog Pravila)

ODGOVORI:

1. RUFIN
2. PERUĐINSKA LEGENDA
3. KLARA
4. FONTECOLOMBO
5. BRIGITA
6. SUPRAMONTEM
7. NOVACRKVA
8. APULIJA
9. POKORNIČKI
10. IVAN
11. KLARISE
12. MARIJAANĐEOSKA
13. RUKA
14. BLKL
15. PIKA
16. MEĐUNARODNO
17. TOMAČELANSKI
18. STIGME
19. THOMASMORE
20. PJESMABRATASUNCA

Gledati svijet Franjinim očima

fra Marin Karačić, OFM

Kroz život susrećemo tolike ljude, koji čine naš život lakšim ili težim, radosnijim ili tužnijim. Poslani smo uistinu jedni drugima biti bogatstvo. Ali postoje ljudi koji na poseban način zasjaje, čija riječ prepoznatljivo odjekne, koji bez mnogo truda privlače i životom svjedoče. Zašto su neki ljudi toliko privlačni i jednostavni? Zato što su autentični, zato što su se stavili u službu, te nas Bog kroz njih i preko njih dotiče.

Stavili su se na raspolaganje Božjim naumima. Kao što voda lagano teče kad joj napravimo put i kad maknemo sve ono što joj smeta, tako i Bog može kroz nas teći kad maknemo s puta sve prepreke svoga ega i oholosti. Kod takvih ljudi nam nekako sve izgleda jednostavno, kao da s lakoćom sve čine, kao što kod sportaša njihovo umijeće loptom izgleda tako lagano i jednostavno, kao da to i nije tako teško. Ali iza te jednostavnosti nalazi se mnogo uloženog vremena, odricanja, truda i napora.

Upoznajući Franju - naučit ćemo ljubiti Boga

Tako je i s vjerom – kad netko tako lako i blisko govori o Bogu, onda je ta duša duboko uronjena u Božju prisutnost. Jer kako samo učeni ljudi mogu dobro i jednostavno prenijeti znanje na učenike, tako i samo ljudi blisko povezani s Kristom mogu Krista donijeti drugima.

To je i poticaj i put svih nas koji slijedimo Krista po primjeru svetoga Franje. Upoznajući Franju i njegov način ljubavi prema Kristu, naučit ćemo ljubiti Boga, sebe i bližnje. To je naša trajna formacija, to je naš put koji je i sladak i težak, i križ i blagoslov.

Da sveti Franjo nije tako ljubio Krista, ne bi ni nas privukao ni oduševio. Mnogo toga može oduševiti i privući, ali samo nas autentičnost može zadržati i formirati. Zato nam to i jest veliko poslanje – biti autentičan, biti Franjin, biti Kristov. „Iako je sveti Franjo pred Bogom s obzirom na milost bio savršen i svetim je djelima sjao među ljudima ovoga svijeta, ipak se bavio mišlju kako da počne služiti Bogu savršenije. Istinita krepost ne pozna svršetak vremena, jer je nagrada koju očekuje vječna. Zato je upravo izgarao od silne želje da bi se povratio prvotnoj poniznosti.” U ovom odlomku iz života svetog Franje jasno vidimo kako Franjo za sebe nikad nije pomislio da je nešto dostigao i da se više ne treba truditi na putu svetosti. Mi ponekad pomislimo kako više nemamo što novo čuti ili naučiti. Ponekad se uljuljamo u svoju svakodnevicu, i kao da za sebe mislimo da smo dostigli vrhunac svoga franjevaštva i nasljedovanja, ali to je tek znak za uzbunu. Kad čovjek pomisli da je Boga dohvatio, nije ni svjestan koliko je upravo u tom trenutno daleko od njega. Biti manji, biti brat često je ono najteže, ali to je naš put.

Da nam Franjo postane kao disanje

Tako je potrebno naučiti: ono iz srca pretočiti u svakodnevicu i djela. Kao što dobar recept postane ukusno jelo, tako i naše franjevaštvo treba postati konkretan život.

Sveti se Franjo cio pretvorio u molitvu, a kako bi prekrasno bilo kad bi se i naš život pretvorio u nasljedovanje: da nam Franjo postane kao zrak, kao disanje, da ga zaživimo, a da se trudimo da nam uđe u krv, da nam to postane tako normalno, tako blizu. A sada je na nama kako svijetu donijeti Franju. Ljubav je dosjetljiva, vjerujem da će nam Duh pokazati način ako se svakodnevno budemo napajali na Božjim izvorima.

Gledati nam je Franjinim očima kako bismo i mi mogli zajedno s njim zahvaljivati na svemu stvorenom te u svima prepoznati svoga brata.

Neka nam Gospodin podari mir i ustrajnost na našem putu.

Zov pustinje

Ana Marić, OFS

Što je pustinja? Ako odeš u pustinju, što ćeš pronaći? Želiš li uopće tamo otići? U geografskom smislu to su prostrana, najčešće pješčana područja s malo ili nimalo života u sebi. Vegetacija i životinjski svijet su oskudni ili ne postoje. Sunce nemilice prži, a nema vode da utažiš žeđ ni zasjena da se skloniš. Noći su hladne.

Susret s Njim i sa samim sobom

U duhovnom smislu pustinja je na prvi pogled iskustvo neugodnih osjećaja usamljenosti, straha, lišenosti utjehe i ugode. Ona nije ni mjesto ni iskustvo u kojemu bi se prosječni čovjek volio naći. Ipak, iako lišena mnogočega, duhovna pustinja nije nijema. Ona je iskustvo tišine iz koje izvire najdublji govor. Taj govor je Riječ, a Riječ je voda koja struji u život vječni (usp. Iv 4, 14). Upravo u ozračju lišenosti svega suvišnoga pa čak i najosnovnijega, u njoj se događa dragocjen susret.

U pustinju se odlazi po posebnom pozivu - Božjem pozivu. Poziv je to na dublji susret s Njim i sa samim sobom. Iako je ona simbol oskudice i ugrožavajućeg okruženja, mjesto je to na kojemu se Bog daje pronaći i susresti na poseban način. On nas tamo privlači kako bi našim progovorio srcima (usp. Hoš 2, 16). Mjesto gladi postaje mjesto gozbe. Mjesto tišine postaje iskustvo blagog i tihog šapata koji raspiruje ljubav. Mjesto nepodnošljive vrućine postaje iskustvo blagog lahora koji miluje dušu.

Korizma je na poseban način poziv i prilika za odlazak u pustinju i lišavanje od svega što nam priječi dublji susret s Gospodinom. U tome nam je uzor Isus koji je četrdeset dana boravio u pustinji u molitvi i postu. U nju odlazi ponukan Duhom Svetim. Tamo je u intimnom dijalogu s Ocem, a tamo i odbija napasnikove kušnje. Tako nam pokazuje da pustinja nije besmisleno ništavilo. Ona je prilika za suočavanje sa sobom, susretanje s Gospodinom i odbacivanje napasnikovih podvala.

U sveopćoj buci i mnoštvu informacija i obveza koje nas salijeću u ubrzanoj svakodnevici, u napasti smo da ponekad zanemarimo svoju dušu i njezinu žeđ za neprolaznim i vječnim. Iskušani i ojačani iskustvom pustinje, spremniji smo nositi se s iskušenjima svakodnevice i sposobniji za ljubav prema Bogu i bližnjemu. Pustinja je i duhovno ogledalo. Ona nam daje priliku da istinski pogledamo sebe, svoj odnos s Bogom i s braćom i sestrama. Pročišćava nam pogled, jača duh i krijepi nas za nastavak putovanja.

Pustinja je iskustvo koje moramo proći ako želimo ući u nešto novo i bolje. Ulasku izraelskog naroda u Obećanu Zemlju prethodilo je 40-godišnje putovanje kroz pustinju.

Pustinja - važno i neizbježno iskustvo svakog kršćanina

Brdo La Verna bijaše „pustinja“ sv. Franje iz koje je jednom nakon iskustva goruće ljubavi izašao obilježen Kristovim ranama.

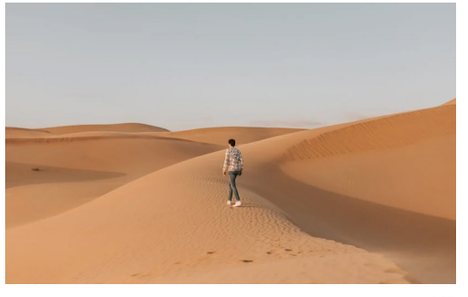
Ivan Krstitelj je živio i propovijedao u pustinji. On je glas koji viče u pustinji, a ne glas koji odzvanja s trga ili nekog uzvišenog mjesta. Bog je u pustinji sklopio savez s izabranim narodom, u pustinji je objavio svoje ime Mojsiju: Ja sam koji jesam. Isus prije početka svog javnog djelovanja odlazi u pustinju. Sve nam ovo govori da je pustinja važno i neizbježno iskustvo za svakog kršćanina koji želi istinski živjeti svoje poslanje. Sva je neobična ta pustinja koja nas istovremeno odbija i privlači, plaši nas i intrigira. Kad nas Gospodin pozva u nju, nalik smo djeci kojoj majka nudi hranu, nama odbojnu, ali za nas zdravu.

Tako nas Gospodin poziva u pustinju radi zbližavanja s Njim, a često se bojimo i opiremo. Nije lako odreći se svojih ugodnosti i zakoračiti u nepoznato. Sami dobijemo želju za njom tek kad se suočimo s besmislenostima, ispraznostima i razočaranjima koja nas uvode u nemir. Nadamo se da ćemo od pustinje dobiti barem mir. No, pustinja i naš Bog kojega u njoj susrećemo iznenađuju i ponekad daruju neočekivane plodove. Pustinja je i avantura s Bogom i agonija naše duše. Ona je uvođenje u istinu jer uzdrma naše biće i ogoljuje od svega onoga što smo stavili na sebe kao masku, te oslobađa od onoga što smo dovukli u svoj život kao nešto bez čega ne možemo. U pustinji se bistri naš pogled i kuša naša vjera.

Ponekad se čini da smo u njoj sami, da je preteško i da nema smisla. S nama je Gospodin, naš anđeo čuvar i sveti zagovornici, a smisao nam se često otkrije tek kasnije.

Nemojmo zaboraviti da pustinja nije uvijek neko dugotrajno iskustvo i ne pripada nužno samo korizmi. Postoje velike pustinje, a postoje i one male. U svakom danu u kojemu barem nakratko ostavimo sve što nas ometa i uđemo u iskren razgovor s Gospodinom mi ulazimo u malu pustinju koja zapravo postaje oaza u tom danu. Te male pustinje su na neki način i priprema za veće pustinje. Pokušajmo dakle, potaknuti primjerom našega Gospodina i svetaca, na dublji način promatrati pustinju koja na prvi pogled izgleda zastrašujuća. Izgleda kao da vodi u smrt, a vodi u novi život. Izgleda kao kraj, a zapravo je početak.

Dragi brate i draga sestro, odazovi se zovu pustinje i prigrli je kao dar. Želim ti blagoslovljen pustinjski hod.

Nacionalni seminar OFS-a za učitelje formacije

Božica Lončar, OFS

Nacionalni seminar za učitelje formacije održao se u Visokom od 9. do 11. veljače. Seminar je u organizaciji Nacionalnog vijeća OFS-a u BiH i nacionalne povjerenice za formaciju Mirele Barbarić namijenjen prvenstveno za učitelje formacije u mjesnim bratstvima te se poticalo na sudjelovanje upravo braću i sestre koji obnašaju tu službu. Sudjelovala su braća i sestre iz gotovo svih mjesnih bratstava, a seminar su vodili nacionalna ministra Ivana Vidović i fra Miro Relota, nacionalni duhovni asistent.

Program je započeo molitvom svete krunice i svetom misom, nakon čega smo imali zajedničku večeru i zanimljivo upoznavanje sudionika. Prva večer završila je klanjanjem Presvetom Oltarskom Sakramentu. Subota je dan rezerviran za rad, te smo nakon izmoljene jutarnje molitve časoslova i doručka, imali predavanje na temu: Novicijat, koju je pripremio i izložio fra Zvonimir Batista, mladi bosanski fratar, koji je trenutno na službi u župi Gornji Vakuf, gdje pomaže mjesnom duhovnom asistentu pri duhovnoj asistenciji OFS-u i Frami.

U svojem izlaganju, koje nikoga nije ostavilo ravnodušnim, osvrnuo se na sve tri razine formacije karakteristične za sva tri franjevačka reda. Podijelio je s nama kratku povijest Trećeg reda u Bosni i

Uz neke opće odredbe koje se tiču ulaska kandidata u Red, prepoznavanje i raspoznavanje poziva i razliku Trećeg reda od drugih zajednica, dao je i konkretan primjer svojeg rada s Trećim redom i ponudio jedan Običajnik, koji može poslužiti svakome bratstvu za ustrojstvo i rad mjesnog bratstva.

Na samom kraju predavanja spomenuo je da se ne zaboravi da se ovdje ipak radi o redu, a to je najviša kategorija u crkvenim zajednicama. Poslijepodnevni dio programa bio je namijenjen trajnoj formaciji, koja se ne treba i ne smije zapostaviti. Na tu temu progovorila je Ivana Alpeza, svjetovna franjevka iz mjesnog bratstva Mostar, koja je svoje predavanje temeljila na tri osobnosti koje ne treba zanemariti u formaciji, a to su ljudska, kršćanska i franjevačka. Istaknula je kako je najveća pogreška koja se može dogoditi u životu svjetovnog franjevca: da se nakon početne i privremene formacije, odnosno trajnog zavjetovanja, prestane raditi na formaciji. Istaknula je kako se i ne treba navezati na službe niti ih sebi prisvajati oslanjajući se na Isusove riječi: „Ne izabraste vi mene, nego ja izabrah vas. (Iv 15,16) Nakon predavanja uslijedio je rad po skupinama i zajednički plenum. Nakon svete mise i večere ponovno je bio radni dio, a potom tradicionalna vesela večer gdje se uz smijeh i rekreaciju bratski družilo i veselilo uz zabavne igre.

Nedjeljom su se nakon jutarnje molitve i doručka svi sudionici uputili u Brestovsko, u pohod sestrama klarisama te odmah po dolasku imali svetu misu koju je slavio fra Miro uz koncelebraciju duhovnika klarisa i OFS-a u Brestovskom fra Gabrijela Tomića. Uslijedilo je zajedničko druženje i objed, koji su pripremile sestre klarise.

Nacionalna ministra Ivana zahvalila se sestrama, kao i svim sudionicima i istaknula kako bi voljela da se ova tradicija druženja sva tri franjevačka reda nastavi i ubuduće. Ovim seminarom završio je trogodišnji ciklus predavanja u kojem se u tri godine nastojalo govoriti o različitim formacijama, a u pripremi je i priručnik koji će objediniti sve teme, te će isti biti dostupan svim učiteljima formacije.

Novo vijeće OFS-a Čerin

Zovem se **Sanda Sušac**. Udana sam i majka četvero djece. Živim u Čerinu. Po zanimanju sam diplomirana ekonomistica. Izbor za ministru sigurno je velika odgovornost, ali uz podršku i zajedništvo bratstva, uz Božji blagoslov i primjer svetog Franje i svete Klare, sve može biti radost. Nadam se da će moje služenje biti plodonosno i meni osobno, ali i bratstvu.

Zovem se **Mladenka Barbarić.** Supruga sam i majka dvoje djece. U OFS-u Čerin sam od 2015. god. Već sam u jednom mandatu obavljala službu tajnika. Sada sam Božjom providnošću i snagom Duha Svetoga izabrana za dominstru. Zahvaljujem se sestrama i braći iz bratstva na ukazanom povjerenju i nadam se da ću ga svojim radom opravdati. Neka nas sve prati Božji blagoslov po zagovoru našeg serafskog Oca sv. Franje.

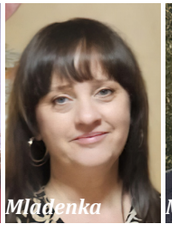
Zovem se **Maria Mandić.** Živim u G. M. Ograđeniku župa Čerin. Imam 46 godina. Rođena sam u Slovačkoj. 1996. god. došla sam u Međugorje na jedno duže hodočašće gdje sam upoznala svog supruga s kojim sam 27 godina u braku, imamo 8 djece. Po struci sam medicinska sestra i njegujem stare i nemoćne koji su u kućnoj skrbi. Trajne zavjete sam dala prije 6 godina i od tada sam na raspolaganju svom bratstvu koje mi je prije par dana povjerilo službu učitelja formacije.

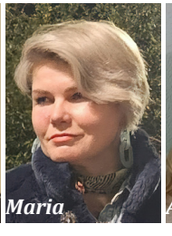
Zovem se **Anđelina Beljo.** Rođena sam 1971. god. u Mostaru. Živim u D. V. Ograđeniku, župa Čerin. Udana sam, imam petero djece i dva unuka. Trajne sam zavjete dala 2019. god. Izabrana sam za službu tajnika. Zahvaljujem Duhu Svetom što me pozvao na ovu službu koju ću nastojati odgovorno obavljati.

Zovem se **Senka Ivanković.** Rođena sam 1973. god., udana sam i majka troje djece. Trajne zavjete dala sam 2015. god. Prvi put sam izabrana za službu rizničara. Nadam se da ću uz zagovor svetog Franje dobro izvršavati službu koju mi je bratstvo povjerilo.

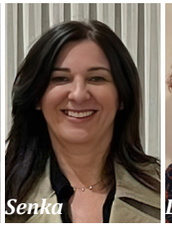
Zovem se **Lidija Šarac** i imam 56 godina. Radim kao frizerka. U OFS-u sam 10 godina. Ponovno sam izabrana za službu povjerenika za Framu i ovo mi je treći mandat. Muž mi je poginuo u ratu 1993. god. i nismo imali djecu, zato svoje framaše gledam kao svoju vlastitu djecu, te me ova služba zato jako ispunjava. Kroz rad s Framom osjetila sam da i oni mene odlično prihvaćaju. Zbog toga zahvaljujem Bogu na ovoj službi i nadam se da ću uz zagovor svetog Franje biti i dalje dobra komunikacija između OFS-a i Frame.

Sanda

Mladenka

Maria

Anđelina

Senka

Lidija

Obred primanja u OFS-u Tomislavgrad

Marija Dilber, OFS

10. veljače 2024. u samostanskoj kapelici u Tomislavgradu u novicijat Franjevačkog svjetovnog reda (OFS) primljeni su:

Iva Kovačević, Ivanka Jurčević, Janja Križanac, Ljiljan Kutleša, Matilda Sanda Pačar, Slavka Skočibušić i Zdravka Pačar.

Misno slavlje i obred primanja predvodio je naš duhovni asistent Hrvoje Miletić koji je napomenuo povezanost današnjeg Stepinčeva i našeg slavlja, jer je i sam Stepinac bio trećar. Pohvalio je sedmero novih kandidata i trećare da su uistinu odabrali pravi put – franjevački put. U propovijedi o Isusovom ozdravljenju gubavca naglasak je stavio na Isusove riječi: „Idi i ne griješi više."

Ministra reda Marija Dilber u ime bratstva primila je nove sestre i brata te im poželjela dobrodošlicu u Franjevački svjetovni red. Novim članovima reda uručen je primjerak Pravila i Generalnih konstitucija OFS-a.

Nakon mise nas tridesetak trećara i prijatelja imali smo zajedničko druženje i zakusku u dvorani Tabor, gdje su nam se pridružili i naš gvardijan fra Bože Milić i framaši.

Ne trapimo se uzalud!

Marija Pejić, OFS

U Međugorju je 17. veljače održana jednodnevna duhovna obnova za nas trećare s područja Hercegovine. Susret smo počeli okupljanjem u dvorani Ivana Pavla II. riječima dobrodošlice koje nam je uputio naš područni duhovni asistent fra Josip Vlašić. Riječ je prepustio svom subratu međugorskom župniku fra Zvonimiru Pavičiću, koji nam je održao predavanje na temu: Korizma. Kroz tu temu govorio nam je o istinskoj biti korizme – da uvidimo što Bog čini za nas kroz ovo milosno vrijeme, dajući nam sredstva – djela odricanja i pokore te post i molitvu. Ta sredstva nikako ne smiju biti u središtu, jer Bog nam ne dolazi zbog svih tih djela pokore, nego zbog toga što nas ljubi. On je ljubav!

Knjiga proroka Joela jasno nam otkriva Božju riječ, koja nam govori da razderemo srca svoja, a ne halje svoje. Boga ne zanimaju naša izvanjska djela, nego stanje našeg srca i iskrena otvorenost i raspoloženost za Njega. On poziva na život u ljubavi s Njim! Razderati grijehe i grješne navike, toga se odreći!

Također nas je uputio na istinu kako naša odricanja i ostala pokornička djela ne smiju biti usredotočena samo na tih 40 dana. Ona će imati smisao tek kad to nastavimo i nakon 40 dana, jer nas Bog želi učiniti potpunima, želi nas potpuno novim stvorenjima! Otkrio nam je kako crkveni oci vežu za korizmu i djela milosrđa, koja se mogu očitovati, na primjer, u našem izdvajanju novca, kojeg bi inače potrošili na suvišnu hranu, a svojim postom možemo ga pokloniti potrebitima. Također je spomenuo simboliku posipanja pepelom – čovjek u tom činu sam kaže Bogu: Zgriješio sam protiv Tebe, ja sam ispod pepela.

Taj čin otkriva nam da se ne uznosimo i da se ne oholimo te da smo nitko i ništa. Čovjek je crvić, zato je potreban Božjeg milosrđa i oprosta. Isto tako, simbolika pepela upućuje nas na stvaranje Adama, koji je nastao iz pepela te se ponovno u njega vratio. Ta istina i nas upozorava da smo prah i da ćemo se u prah ponovno pretvoriti. No ljepota istine je u tome da Bog od nas time stvara nova stvorenja, nešto novo, nešto lijepo.

Slika korizme stavlja pred nas poseban starozavjetni lik – Nou – uzor predanja i povjerenja u Boga. On nas i danas uči da svoj život stavimo u Njegove ruke, tamo kuda ga On želi voditi. Nema nam sigurnosti ni u našem poslu, ni u obitelji pa ni u Trećem redu, nego samo u Njemu. On nas u potpunosti posjeduje, i nitko nas i ništa ne može preplašiti. Slika korizme je i izlazak izraelskog naroda iz ropstva. Bog kroz tu pustinju čisti svoj narod, daje prepelice, daje manu, štiti ga od naroda koji je moćniji od njega, no kada? Samo onda kada su Mu vjerovali.

Bog želi da i mi iskusimo pustinju, da uvidimo koliko nam je samo malo potrebno, potreban nam je samo On, da nam On progovori u našem srcu i da Ga možemo čuti!

Misao prve korizmene nedjelje upravo je pustinja, o kojoj nam je nastavio govoriti i naš provincijal fra Jozo Grbeš tijekom večernjeg slavlja svete mise.

Kroz svoju propovijed provincijal je istaknuo kako je čovjek koji živi u uvjerenju da mu ne treba promjena, obraćenje – zapravo mrtav čovjek, a onaj koji se da voditi Božjim Duhom, koji nas uvodi u pustinju i mijenja nas, preobražava u Božju djecu – slika čovjeka koji živi istinski i punim plućima. Iz svih ovih riječi mogli bismo izvući pouku s ovogodišnje duhovne obnove – dopustiti da nas Božji Duh uvede u pustinju i progovori našem srcu. Upravo je to doživljavao i naš otac sveti Franjo, koji je ovu korizmu nazivao Velikom korizmom. Budimo i mi poput njega kako bismo mogli doživjeti ljubav našega Gospodina i ne dopustimo da iz ove korizme izađemo kao gunđala. Ne trapimo se uzalud!

Svoje bratsko druženje nastavili smo u dvorani Ivana Pavla II. uz razgovor i zakusku.

Hvala našim domaćinima!

Redoviti kapitul hercegovačkog područnog bratstva OFS-a

Suzana Hrkać, OFS

U prostorijama Franjevačkog samostana na Širokom Brijegu, 24. veljače održan je jednodnevni Redoviti kapitul hercegovačkog područnog bratstva Franjevačkog svjetovnog reda. Na kapitulu su sudjelovali ministri i predstavnici mjesnih bratstava iz cijele Hercegovine.

Kapitul je započeo pozdravom širokobriješkog gvardijana i župnika fra Ivana Marića te zazivom Duhu Svetom. Nakon toga pozdravila nas je područna ministra Marijana Barbarić, prozvala je nazočne i predstavila nam dnevni red kapitula. U prijepodnevnom djelu programa čitala su se izvješća mjesnih bratstava. U podne smo u crkvi imali molitvu te smo bili kratko u klanjanju Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu koje je predvodio naš područni duhovni asistent fra Josip Vlašić. Nakon toga uslijedio je ručak i kratka pauza koju smo iskoristili za druženje i razgovor.

Čitanjem izvješća područnih vijećnika nastavili smo program. U 15:15 smo zajedno izmolili krunicu Božanskog Milosrđa, te je uslijedila rasprava o izvješćima. Kroz izvješća i raspravu mogli smo vidjeti koliko raznolikosti ima u mjesnim bratstvima i koliko nam neke stvari i ideje mogu biti poticajne i primjenjive u našem bratstvu.

Jako puno truda ulaže se u rad bratstva i kad se to dijeli s drugima, mislim da još više dobiva na

težini, kada nekoga potaknemo da nešto takvo ili slično napravi u svome bratstvu. Nakon rasprave o izvješćima slijedilo je izglasavanje smjernica, a jedna od njih je smjernica da Područno vijeće organizira seminar za sve članove mjesnih vijeća. Kapitul smo završili slavljem svete mise u 18 sati.

Izbori u mjesnom bratstvu OFS-a Posušje

1. ožujka 2024. održan je Izborni kapitul bratstva Franjevačkog svjetovnog reda u Posušju. Kapitulom je predsjedala područna ministra Marijana Barbarić uz prisustvo mjesnog duhovnog asistenta fra Ivana Landeke st., kojega je područni duhovni asistent fra Josip Vlašić delegirao. Prisutni su bili i područni vijećnici Mirjana Ćavar, Josip Primorac i Suzana Hrkać.

Kapitul je započet molitvom Duhu Svetomu te čitanjem ulomka iz Poslanice Korinćanima i fra Ivanovim kratkim poticajnim riječima.

Prije samog čina izbora, ministra Marijana prisutne je upoznala s tijekom i načinom glasovanja. U izborima je sudjelovalo 47 članova bratstva s pravom glasa.

U Vijeće OFS-a Posušje izabrani su:

Vinka Koštro – ministra
Zdravka Galić – dominstra
Josipa Begić – učiteljica formacije
Marina Mitar – tajnica
Branka Bešlić – rizničarka
Adriana Marić – povjerenica za Framu

Novoizabranom Vijeću želimo obilje Božjeg blagoslova u njihovom radu i služenju bratstvu.

(svjetovni-franjevci.info)

Posjet *Kutku sreće*

Dragana Lovrić, OFS

Govorilo se da radost svetog Franje raste iz križa, a da je radost usko povezana s križem uvjerili smo se i mi posjetom Kutku sreće.

Kutak sreće naziv je kafića u Širokom Brijegu u kojem rade osobe s invaliditetom.

Ovaj je kafić ponos našeg grada, zapošljava osobe s poteškoćama, a za iste organizira i svakodnevne radionice i tako daje smisao i raznolikost njihovoj svakodnevici. Krajem siječnja ove godine, nekoliko nas širokobrijeških trećara, proveli smo ugodno poslijepodne u ovom skromnom kutku.

Ozarena lica naših domaćina nikog nisu ostavila ravnodušnima. Njihovo zadovoljstvo i sreća zbog našeg dolaska probudili su u nama različite emocije, od topline i ugode do žaljenja zbog propuštenih dolazaka i nedovoljne podrške njihovom radu.

Dojmove smo nastojali prenijeti našoj braći i sestrama te se nadamo da ćemo uskoro opet imati slično druženje.

Ovim putem pozivamo i sve one koji se nađu u blizini da pronađu osvježenje u Kutku sreće i tako pomognu njihov rad.

Na kraju se čovjek zapita o sreći, o značenju te riječi. Mnogi citati i pjesme govore o njoj, a netko jednom kaza: Prije nego što krenete tražiti sreću, provjerite - možda ste već sretni.

Hodočašće OFS-a Čitluk pobijenim fratrima

Josip Primorac, OFS

Proteklih godina naše je bratstvo hodočastilo u dane spomena našim pobijenim fratrima. Uvijek smo išli organizirano autobusom. Vozeći se sa svete mise iz Mostara 14. veljače, razgovarajući o dojmovima toga dana, naš brat Ivan Prskalo predložio je da bismo mogli iduće godine pješice hodočastiti na Široki Brijeg 7. veljače.

U tome ga je podržao i fra Miro Šego, naš duhovni asistent, a onda i svi ostali. Tako da je ove godine nas dvadesetak krenulo pješice, a ostala braća trećari, kao i svi župljani koji su htjeli, organizirano autobusom. Nakon blagoslova u crkvi, krenuli smo oko 9 sati iz Ulice fra Jakova Križića, nekadašnjeg župnika naše župe koji je 9. 2. 1945. godine mučenički ubijen.

Put je trajao 6 sati. Napravili smo jednu pauzu, a tu nas je dočekao i počastio širokobriješki župljanin Blago Bubalo.

Nakon lijepe i obilne okrijepe lakše smo nastavili dalje. Pratilo nas je i lijepo, ugodno vrijeme, a molitva krunice nije se gasila na usnama. Došavši na Brijeg, najprije smo posjetili sklonište, odnosno mjesto stradanja širokobrijeških fratara. Nakon toga pomolili smo se na njihovom grobu u crkvi, te je uslijedila zajednička molitva i sveta misa za sve stradale fratre i puk.

Ovim smo započeli jednu lijepu, nadamo se, tradiciju - čašćenja hodom naših mučenika i zagovornika pred Bogom.

Krštен je:

Petar Stojanovski, treće dijete u obitelji Marija i Antonije Stojanovski (oboje članovi OFS-a Mostar), kršten je 30. 12. 2023. godine u franjevačkoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru.

Krstio ga je fra Svetozar Kraljević, a kum je bio Mario Dragičević.

Naši pokojnici

fra Ilija Puljić

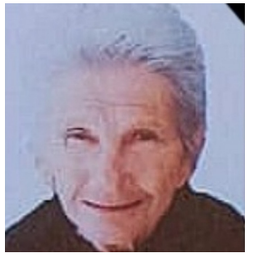

U sveučilišnoj bolnici u Chicagu 17. veljače, opremljen svetim sakramentima, preminuo je fra Ilija Puljić u 83. godini života, 60. godini redovništva i 55. godini svećeništva. Rođen je 26. srpnja 1941. godine u Kamenoj, u Hercegovini.

Osnovnu školu završava u rodnom mjestu, a gimnaziju u sjemeništu u Visokom. Studij filozofije i teologije pohađao je u Sarajevu i u inozemstvu, u Daytonu. Zaređen je za svećenika 26. srpnja 1969. u Frohnleitenu u Austriji. Iste godine odlazi u Sjedinjene Američke Države te djeluje van domovine do kraja svog života. Osim u SAD-u, djelovao je u nekoliko župa u Kanadi i Londonu. Od 2017. godine odlazi u mirovinu u samostan sv. Ante u Chicago. Uz fra Iliju su u posljednjim trenucima bili kustos hrvatskih franjevaca fra Marko Puljić, te fra Ilijin rođeni brat mons. Želimir Puljić, nadbiskup u miru. Fra lija je pokopan u franjevačku grobnicu na groblju Holy Sepulchre u Chicagu, gdje je ukopano 49 franjevaca naše provincije.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

Vinka Radić

Vinka Radić (ud. Vlade), bratstvo je primljena 13. 10. 1964., a trajne je zavjete dala 25. 3. 1969. godine.

Blago je u Gospodinu preminula 21. 12. 2023. u 86. godini života. U proteklom razdoblju mjesno bratstvo Drinovci ostalo je bez svoje uzorne trećarice. Neka joj sveti Franjo, po zagovoru Blažene Djevice Marije izmoli vječnu nagradu kod Gospodina u kojega se toliko pouzdavala!

Pokoj vječni daruj joj, Gospodine!

Jaka Perić

Jaka Perić r. Šarac rođena je 25. ožujka 1938. godine u Mandinom Selu, od oca Ivana i majke Dragice r. Malić. Udala se za Radoslava Perića u Eminovo Selo kod Tomislavgrada. Svoj radni vijek proveli su u Australiji. Rodili su dva sina i jednu kćer, od kojih imaju troje unučadi. S kćeri Anom vratili su se iz Australije prije nekih godinu dana, kada je Jaka već bila bolesna. 25. 1. 2024. godine, opremljena svetim sakramentima, Jaka je blago u Gospodinu preminula u 87. godini života. Sahranjena je na mjesnom groblju u Eminovom Selu.

Iva Musa

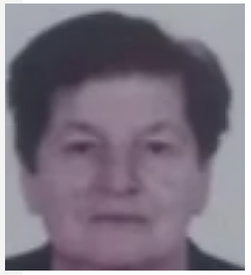

Iva Musa – Ivica preminula je 13. veljače uoči Čiste srijede. Njezini kažu kako je osobito štovala sv. Antu i utorke i baš je preminula na utorak 13. Majka je dvoje djece, sina Vinka i kćeri Ankice, koja je također svjetovna franjevka.

Od svoje preminule majke uzela je Serafsko cvijeće i Pravilo kao trajnu uspomenu. Iva je bila majka, baka petero unučadi i šestero praunučadi. Dolazila je na mjesečne skupštine, no zadnje dvije godine se razboljela te prestala dolaziti. Posljednju godinu obolijeva od korone, te nakon dolaska iz bolnice ostaje na postelji. Redovito se utjecala sv. Anti, Gospi i sv. Franji, a osobito kada umre netko od trećara. Jer bi svećenik kada bi čitao ime pokojnice, ukoliko je bila trećarica, rekao: "Bila je trećarica. Trećari, znate svoju dužnost." A to je Iva jako dobro i redovno izvršavala.

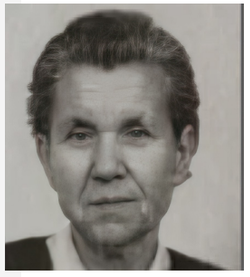
Pokoj vječni daruj joj, Gospodine.

Kata Leutar

Kata Leutar r. Brigić rođena je 1. prosinca 1951. u Stipanjićima, od oca Bože i majke Anđe rođene Stipić. Kata se udala za Božu – Bobu, također iz Stipanjića. U Franjevački svjetovni red primljena je 19. 4. 1970. u Tomislavgradu, a trajne zavjete dala je 5. kolovoza 1983. Sa svojim suprugom je rodila šest kćeri: Anu, Mariju, Anđu, Andrijanu, Dragicu i Cvitu, od kojih ima četrnaestero unučadi. Kata je srcem i dušom slijedila našeg Gospodina i svojim životom uvijek je ispovijedala svoju vjeru. 20. studenog 2023. godine u 79. godini njezina života, Gospodin ju je pozvao k sebi. Sahranjena je na mjesnom groblju u Stipanjićima.

Anica Glavaš

Anica Glavaš r. Ćosić rođena je 28. ožujka 1934. u Buhovu, od oca Grge i majke Mare r. Kvesić. Sa svojim suprugom Krešom živjela je u skladnu i dugu braku u selu Tubolja kod Tomislavgrada, gdje je 11. studenog 1965. godine primljena u Red i odmah dala i trajne zavjete u OFS-u. Rodila je pet kćeri: Zorku, Dragicu, Ljubicu, Matiju i Mariju. U svojih 89. godina dočekala je da bude i baka i prabaka. 25. rujna 2020. godine suprug joj tragično pogiba u prometu, pa se Anica seli ka kćerima u Split, gdje je i preminula opremljena svetim sakramentima 9. prosinca 2023. godine. Pokopana je u Tubolji. Sumještani se rado sjećaju Anice kao pobožne trećarice, koja je nosila pasić.

KRONIKA DOGAĐANJA U MJESNIM BRATSTVIMA FRANJEVAČKOG SVJETOVNOG REDA

5. siječnja – OFS Tomislavgrad: Misa za pokojne trećare i mjesečna skupština bratstva, podnošenje izvješća. **7. siječnja – OFS Široki Brijeg:** Mjesečna skupština bratstva, podnošenje godišnjih izvješća bratstvu. **8. siječnja – OFS Mostar:** Mjesečna skupština bratstva, tema Fonte Colombo, koju su predstavili fra Ante Kelava, Antonela Pehar i Ana Marić; **OFS Kočerin:** Molitva pred jaslicama i predavanje prema materijalima Povjerenstva za formaciju (fra Velimir Mandić). **9. siječnja – OFS Čerin:** Molitveno-meditativni susret bratstva pred jaslicama povodom 800. obljetnice jaslica u Grecciju; **OFS Međugorje:** Redovita skupština bratstva. **10. siječnja – OFS Vitina:** Susret članova novicijata; **OFS Široki Brijeg:** Sastanak prve skupine formacije. **12. siječnja – OFS Posušje:** Mjesečna skupština bratstva, predavač fra Ivan Landeka, na temu Greccio. **14. siječnja - OFS Drinovci:** Mjesečna skupština bratstva, tema: Evanđelje – kako su učenici pošli za Ivanom i slijedili Isusa, predavač fra Dario Galić. **15. siječnja – OFS Mostar:** Lectio divina, molitveni sastanak; **OFS Tomislavgrad:** Lectio divina u suradnji s Framom, koju je predvodio fra Nikola Jurišić; **OFS Kočerin:** Mjesečni susret za novake; **OFS Ružići:** Molitveni susret, koji je vodio fra Tomislav Jelić, a sastojao se od nagovora i klanjanja Presvetom Oltarskom Sakramentu. **16. siječnja – OFS Vitina:** Mjesečna skupština bratstva, tema Molitva sv. Franje; **OFS Čerin:** Mjesečna skupština bratstva na temu Svjedočenje o početcima i ulasku u OFS, uloga učiteljice formacije u bratstvu (s. Anđelina Beljo); **OFS Široki Brijeg:** Sastanak druge skupine formacije; **OFS Čitluk:** Mjesečna skupština bratstva; **OFS Međugorje:** Susret bratstva. **17. siječnja – OFS Široki Brijeg:** Sastanak privremene formacije. **20. siječnja – OFS Ružići:** Susret bratstva na temu Talenti koje posjedujem. **22. siječnja – OFS Čerin:** Tjedni susret bratstva na temu Uloga vijećnika u OFS-u. **23. siječnja – OFS Vitina:** Molitveni susret bratstva; **OFS Čitluk:** Susret bratstva, gost predavač fra Augustin Čordaš, tema Riječ; **OFS Međugorje:** Molitveni susret bratstva Lectio divina, predvodio fra Zvonimir Pavičić. **24. siječnja – OFS Široki Brijeg:** Odlazak na humanitarno druženje i kavu u kafić „Kutak sreće" u kojem rade osobe s invaliditetom.

25. siječnja – OFS Tomislavgrad: Sudjelovanje trećara na cjelonoćnom klanjanju Presvetom Oltarskom Sakramentu. **26. siječnja – OFS Posuški Gradac:** Molitveni susret bratstva u suradnji s Framom. **29. siječnja – OFS Mostar:** Susret trajne formacije na temu Rieti, predavač Dragana Marić; **OFS Ružići:** Mjesečna skupština bratstva na temu Fonte Colombo. **30. siječnja – OFS Čerin:** Tjedni susret bratstva, tema Službe u vijeću i ankete o toj temi; **OFS Vitina:** Susret bratstva na temu Zajedništvo i zajednički odnosi, gost predavač fra Stanko Mabić; **OFS Čitluk:** Molitveni susret bratstva; OFS Međugorje: Susret bratstva, gost predavač fra Ivan Landeka ml., tema: Molitva časoslova i razmatranje psalama. **31. siječnja – OFS Vitina:** Susret za članove novicijata. **1. veljače – OFS Posuški Gradac:** Susret bratstva na temu Poslanje i duhovnost trećara u današnjem vremenu (fra Petar Drmić). **2. veljače – OFS Tomislavgrad:** Misa za pokojne trećare i mjesečna skupština bratstva; **OFS Široki Brijeg:** Mjesečna skupština bratstva, izvlačenje papirića s imenima svećenika i časnih sestara koji djeluju u župi kako bi se molilo za njih kroz korizmu. **3. veljače – OFS Gradnići:** Proslava patrona župe, trećari pomagali u organizaciji trodnevnice. **4. veljače – OFS Drinovci:** Mjesečna skupština bratstva, tema Trebamo opsluživati sveto Evanđelje (pismo pape Franje), predavač fra Dario Galić; **OFS Široki Brijeg:** Hodočašće od Križa na Mostu do stratišta na Brigu povodom obilježavanja 79. obljetnice stradanja širokobrijeških fratara. **5. veljače – OFS Mostar:** Bratski i pastoralni pohod Područnog vijeća OFS-a. **6. veljače – OFS Čerin:** Molitveni susret bratstva – Lectio divina; **OFS Vitina:** Mjesečna skupština bratstva, tema trajne formacije Povijest Pravila i ustrojstvo Reda, predavač Zrinko Čuvalo; **OFS Čitluk:** Susret bratstva. Gledanje filma In odium fidei; **OFS Široki Brijeg:** Trećari predmolili krunicu i čitali na misi trećega dana trodnevnice u čast pobijenim širokobriješkim fratrima. **7. veljače – OFS Čitluk:** Hodočašće pješice pobijenim širokobriješkim fratrima. **9. - 12.** veljače – Nacionalni seminar formacije OFS-a. **9. veljače – OFS Posušje:** Mjesečna skupština s predavanjem o temi trajne formacije Pravilo Pravila i ustrojstvo Reda, predavač fra Ivan Landeka. Članovi vijeća svjedočili o svojim službama.

10. veljače – OFS Tomislavgrad: Obred primanja sedmero novih članova u bratstvo. **11. veljače – OFS Posuški Gradac:** Suradnja s Framom pri pripremi obreda primanja i obećanja; **OFS Kočerin:** Zajednička korizmena humanitarna akcija OFS-a i Frame – prodaja kolača poslije nedjeljnih misa u župnoj crkvi. **12. veljače – OFS Tomislavgrad:** Lectio divina u suradnji s Framom, predvodio fra Hrvoje Miletić; **OFS Kočerin:** Mjesečna skupština bratstva, gledanje dokumentarnog filma o bl. Alojziju Stepincu; Mjesečni susret novaka; **OFS Široki Brijeg:** Sastanak privremene formacije. **13. veljače – OFS Čerin:** Izborni kapitul; **OFS Čitluk:** Mjesečna skupština bratstva. **14. veljače – OFS Široki Brijeg:** Sastanak 1. skupine formacije **17. veljače** – Područna korizmena duhovna obnova u Međugorju. **19. veljače – OFS Mostar:** Susret novaka. **20. veljače – OFS Čerin:** Susret i primopredaja službi starog i novog Vijeća; **OFS Čitluk:** Susret bratstva, gost predavač fra Marko Bandić na temu Franjine korizme; **OFS Široki Brijeg:** Susret 2. skupine početne formacije. **21. veljače – OFS Široki Brijeg:** Sveta misa za pokojne članove OFS-a. **27. veljače – OFS Široki Brijeg:** Prvi susret dvanaestero novih simpatizera; **OFS Čitluk:** Molitveni susret bratstva: Put križa. **3. ožujka – OFS Široki Brijeg:** Mjesečna skupština bratstva – tema trajne formacije Povijest Pravila i ustrojstvo Reda (fra Dane Karačić). **4. ožujka – OFS Mostar:** Mjesečna skupština bratstva.

U Mostaru obilježen Dan posvećenog života

1. veljače obilježen je Dan posvećenog života za sve redovnike i redovnice Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Program ovogodišnjeg Dana posvećenog života započeo je u Biskupijskom centru pozdravom mons. Petra Palića. Biskup je pozdravio provincijala Hercegovačke franjevačke provincije fra Jozu Grbeša, provincijalnu poglavaricu Školskih sestara franjevki Provincije Svete Obitelji u Hercegovini s. Franku Bagarić i sve nazočne redovnike i redovnice.

U svom pozdravnom govoru biskup Palić podsjetio je nazočne na pismo Pape Franje u Godini posvećenog života, odnosno tri glavna cilja u redovničkom životu. Prvi je "sa zahvalnošću gledati prošlost" da se živim održi vlastiti identitet i svi vidici karizme. Drugi je "živjeti sadašnjost s velikom ljubavlju", živeći Evanđelje u duhu zajedništva, a treći je "s nadom prigrliti budućnost", unatoč teškoćama koje se susreću u redovništvu, počevši od krize zvanja. Biskup je zahvalio svim redovnicima i redovnicama na njihovu životnom svjedočenju i služenju u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji.

Nakon uvodnog biskupovog pozdrava uslijedio je prigodno razmišljanje fra Ivana Landeke, ml., s temom: „Pravilo i franjevačka duhovnost". Fra Ivan je podsjetio na nastanak Pravila sv. Franje te osobito istaknuo naglaske o molitvi i postu koje se nalaze u Pravilu.

Nakon fra Ivanovog razmišljanja, s. Matija Pačar, redovnica iz Družbe Školskih sestara franjevki, održala je predavanje na temu: „Iz rana u novi život – 800. obljetnica stigmi sv. Franje". Govoreći o sv. Franji, s. Matija je naglasila kako je sv. Franjo utjelovljenje ljubavi i da se to može vidjeti iz njegovog odnosa prema bližnjemu.

Nakon predavanja uslijedilo je euharistijsko slavlje u katedrali Marije Majke Crkve. Uz biskupa Petra u koncelebraciji su bili mons. Željko Majić, imenovani banjalučki biskup, fra Jozo Grbeš, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM te 16 redovnika, franjevaca i karmelićana koji pastoralno djeluju u Hercegovini.

Posluživali su franjevački novaci s Humca dok je liturgijsko pjevanje animirao zbor časnih sestara pod ravnanjem don Dragana Filipovića.

Stepičevo u Podvraniću uz moći blaženika

U nedjelju 4. veljače 2024., proslavljeno Stepinčevo u Podvraniću u župi Kočerin. Slavlje je započelo procesijom u kojoj su nošene moći bl. Alojzija Stepinca i pjevane litanije. Zagrebačka nadbiskupija je udijelila moći blaženika, dio iz kosti blaženika, o čemu je javno pročitana odluka. Pred kipom bl. Alojzija molitvu za njegovo proglašenje svetim uputio je fra Svetozar Kraljević, rodom iz Podvranića.

Svetu misu predslavio je fra Jozo Grbeš, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije. U propovijedi o blaženiku uključio je i druge žrtve našeg naroda. Pjevanje su animirali kočerinski framaši pod vodstvom Marte Sabljić. Božju su riječ čitali David Udovičić, Marija Udovičić i Matej Sesar. Evanđelje je iznio fra Velimir Mandić.

Na kraju misnoga slavlja župnik fra Mario Knezović uputio je riječi zahvale, te sve okupljene pozvao na ručak koji je bio priređen na školskome igralištu.

Vjernici su nakon mise osobno častili blaženikove moći i izgovarali svoje molitve i zavjete, te bili dionici skupne fotografije.

Oproštaj bjelopoljske Zajednice od don Željka Majića

U subotu, 20. siječnja 2024., u samostanu sv. Franje u Bijelom Polju samostanska se zajednica oprostila od svoga dugogodišnjeg duhovnika, novoimenovanog banjolučkog biskupa, don Željka Majića.

Don Željko je od 2013., nakon smrti svoga strica don Srećka Majića, dragovoljno preuzeo službu duhovnika

zajednice sestara u Bijelom Polju, svakodnevno dolazeći slaviti svetu misu. I ovom prigodom don Željko je u samostanskoj kapeli slavio svetu misu, na kojoj je, osim samostanske zajednice, sudjelovala i provincijska predstojnica s. Franka Bagarić i provincijska savjetnica s. Zdravka Grgić.

Na kraju svete mise s. Franka je u ime svih sestara zahvalila don Željku za punih deset godina duhovnog zajedništva: „Samo Vama je znano koliko ste i kako u svojim svakodnevnim planovima i obvezama stavljali naše potrebe ispred osobnih potreba, u zgodno i nezgodno vrijeme.

Hvala što ni u jednom trenutku nismo osjećale da smo vam „teret“, već ste uvijek isticali, da je i za Vas milost i blagoslov svakodnevno slaviti sv. misu s nama. Hvala za trajni osjećaj da u Vama imamo oca, prijatelja i brata.“ – istaknula je s. Franka.

Priča o njoj

Iz tiska je 27. veljače izišla treća knjiga kratkih priča hercegovačkog franjevca, književnika i novinara Miljenka Stojića pod naslovom Priča o njoj.

Knjiga sadrži 12 kratkih priča, koje oslikavaju hrvatsku zbilju zadnjih stotinjak godina, želju za slobodom, za vlastitom slobodnom zemljom. Recenzent Zdravko Kordić ovako govori o ovoj knjizi. „Moram priznati da sam pjesnika Miljenka poznavao i kroz priče za djecu (npr. Računalko), ali ovu jednostavnost i jedinstvenost, a takovu dubinu i misaonost do sada nisam sreo kod Miljenka. Ove su me priče dirnule i dodirnule, ne samo u srce već su me intelektualno i spiritualno jednostavno ostavile nemirnim – uz/nemirenim.“

Ovo djelo izišlo je u nakladi Ogranaka Matice hrvatske u Čitluku i Opuzenu, koje zastupaju Andrija Stojić i Miroslav Vidović. Knjigu je uredio Ljubo Krmek, a lekturu i korekturu potpisuje Zdenka Leženić. Za tisak je zaslužna tiskara FRAM-ZIRAL iz Mostara. Miljenko Stojić piše pjesme, oglede, djela za djecu, kratke priče, aforizme, književnu kritiku, stručne i novinarske članke, uređuje knjige te prevodi. Zastupljen je u mnogobrojnim antologijama te prevođen, a o njegovu životu i radu govori portal miljenko.info.

(miljenko.info.)

Obljetnica ubojstva franjevaca na Širokom Brijegu

7. veljače, prije 79 godina dogodio se neviđeni zločin na našim prostorima. Jugokomunisti, imajući u planu strti i slomiti vjeru u Hercegovini, toga hladnog dana u mjesecu veljači upadajući u samostan na Širokom Brijegu pronalaze 12-oricu franjevaca, odvode ih do ratnog skloništa, ubijaju, polijevaju benzinom i potom ih zapale. Samo za nekoliko dana, koliko je jugokomunistima trebalo da pregaze Široki Brijeg, napravili su tu 330 većih i manjih stratišta i grobišta. U Drugom svjetskom ratu i poraću tako je iz općine Široki Brijeg ubijeno 2.189 osoba, a iz Županije Zapadnohercegovačke 7.128. U čast svima njima 7. veljače 2024. služena je sv. misa zadušnica na Širokom Brijegu.

Molitveni program započeo je u 16 sati molitvom iznad ratnog skloništa gdje su članovi Frame Široki Brijeg zapalili 12 svijeća u znak sjećanja na 12 fratara koji su ubijeni i spaljeni u ovom skloništu. Nakon molitve procesija se uputila prema samostanskoj crkvi. Molitvu na grobnici s posmrtnim ostatcima 24-ice pronađenih ubijenih franjevaca predvodio je provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Jozo Grbeš, a imena pobijenih čitali su trećari.

Svečanu sv. misu zadušnicu predslavio je provincijal fra Jozo, uz sumisništvo generalnog vikara hercegovačkih biskupija don Nikole Menala, vicepostulatora fra Miljenka Stojića, svih gvardijana i velik broj drugih hercegovačkih franjevaca i svećenika.

Pjevanje na sv. misi predvodio je veliki župni zbor. Molitvu vjernika čitali su gvardijani pojedinih samostana. Provincijal fra Jozo je u svojoj propovijedi naglasio govor ljubavi i govor istine.

»Tijela im bijahu uništena, zatrpana, spaljena, sakrivena kako bi ih nestalo iz života i sjećanja ljudi, ali njihova imena žive. Njihov život uskrsava.

Tu istinu nije moguće sakriti, jer ona ima božanski temelj. Pamćenje je važno za ljudski hod. “Ako se ne sjećamo, sami sebi postajemo tuđinci, ‘prolaznici’ postojanja. Bez sjećanja smo, iščupani iz zemlje koja nas drži i poput lišća vjetrom odlazimo u zaborav!

S druge strane, stvarati sjećanje znači vezati se čvrstim vezama, osjećati se dijelom povijesti, disati s pukom Božjim!”(Papa Franjo, Corpus Christi 2020).

Čini mi se da Hrvati imaju malo ljubavi, jako malo ljubavi, jer ostaje još puno tajni koje treba otkriti, puno grobova koje treba označiti, puno laži koje treba razotkriti, puno istine koju treba slijediti. Široki Briježe, jesi li ponosan ili žalostan, govoriš li istinu ili šutiš, jesi li još uvijek zamotan u ideologiju ili postaješ zlato iskušano, taljeno, oprano, kristalno čisto…?“

Na kraju sv. mise zadušnice nazočnima je nekoliko riječi uputio generalni vikar hercegovačkih biskupija don Nikola Menalo te prenio pozdrave i blagoslov biskupa mons. Petra Palića. „Danas se sjećamo ljudi čiji koraci nisu bili kolebljivi, bili su žrtve jednoga manifesta koji je paralizirao Evanđelje i navjestitelje Radosne vijesti. No, žrtva pobijenih svećenika i redovnika u našem narodu pokazuje nam da će zakon Božji uvijek biti ispred manifesta samoupravljanja. Neka njihova žrtva bude poticaj današnjim naraštajima za neustrašivo svjedočenje ljubavi prema Bogu i prema ljudima.«

I gvardijan širokobriješkog samostana fra Ivan Marić uputio je prigodne riječi: „Posljednjih dana i zgrada franjevačke gimnazije je progovorila i evo čitavo stoljeće govori, priča neobičnu priču, za koju je došlo vrijeme da stanemo i poslušamo ju. Zadnjih dana njezina praznina je to glasnija, odjekuje čitavom Hercegovinom. Penjem se kuda si i ti brate ubijeni hodio, na nastavu, učiti ili predavati. Sjetno i teška daha. Osjećam garež, kao i na mjestu vašeg ubojstva. Iz svega glasa bih vapio da tako svi osjete sveto strahopoštovanje prema hramu koji je Hercegovinu vinuo u nezaustavljiv napredak. Da shvatimo i prihvatimo ozbiljnost darovanog trenutka.« Na kraju se još zahvalio Vicepostulaturi „Fra Leo Petrović i 65 subraće“, na čelu s fra Miljenkom Stojićem, na organizaciji Dana pobijenih hercegovačkih franjevaca, kao i svima onima koji su u tome sudjelovali.

Svake godine sve veći broj vjernika pohodi Široki Brijeg na dan obljetnice pobijenih franjevaca. Tako su ove godine iz Čitluka i Međugorja stigli autobusi s trećarima, a njih 17 pješice je iz Čitluka stiglo na Široki Brijeg. Na obljetnici je sudjelovala i Hrvatska domovinska vojska Split.

Učenici i djelatnici Prve osnovne škole Široki Brijeg, njih 530, hodočastilo je toga dana na grob pobijenih franjevaca. Kroz ova četiri dana molitveni je program putem interneta i radiovalova prenosila Radiopostaja Široki Brijeg.

Mise trodnevnice su predslavili fra Dario Dodig, župnik i gvardijan župe Humac, fra Mario Knezović i fra Marin Karačić.

Na taj način su u trodnevnicu uključene i druge župe u kojima su pobijeni fratri.

(pobijeni.info)

Kad je manitura Ruška plašila narod

Bijo je jedan lip dan prid korizmu. Mi u prančioku glejamo niz selo, koda nan se učini da je više njiva uzorano vengo je lani i olovlani, a pravo reče Mara - Neće ih nigda više radit oko zemlje ko je se radilo u koroni. I tako mi razaznajemo ko je priora njivu, kad trgoše prid nas male mačkare. Smijulje se, drže svoje kesice i čekaju. Ruška odma počela rojit na brezparicu i ku'će mačkare prid babe - nemadu one para. A dica ko dica pošli niza selo pa šta dadneš babonu ili paru. I iz kecelje jin podilin slatkiše, Mara dadne žuti gvožđa i dica otutnjaše dalje, a mi jopet pribirat po polju njive. Ugrijalo rano, moga bi se i kumpir sadit, da nas nije stra zime što udara repon. Eto ti jopet dičice prid nas, mi ji nako omiramo i ovi uredni, brte, ko i oni maroprin. Malo se mi našalile š njiman, kako jin je lipa bluza i zepe. Zavika Manda: - Ma, nudera je li ono ko u tebe bluza, vaku si ti nosila kad smo još mogle odat u čaršiju. – A zepe iste Ruškine. Zavika ono jedno dite: - Mi smo stare cure, glumimo vas četri, osvojile smo prvo misto u školi na maskenbalu. – Prvo misto!? – Vičeš nas glumite! – Pa ja! Matere su nan otvorile sanduke na tavanu i od pokojni baba smo jamile bluze i kotule.

– Bože mi oprosti, juuu! Biži mala! Ko da pokojnu Anku vidin, uuu, biži, biži mala, ne približuj se. Ko da me Anka gleja iz tog rudenjaka, ooooslobodi, ne zavedi!!! – Ne znan ja baš sad ko vas gleda, Ruške, al mi smo van orginal seoske stare cure i kako smo glumatale, eto dobile i nagradu. – A neka cure lipe, nek ste vi osvojile, to je i nami vridno priznanje, je, je, kad nas ima ko glumit…

I cure male još malo bile s nami, a Ruška se odmakla i maše rukon, goni dicu od sebe: - Iššš, Iššš. Odoše i starmale dalje u skupljačinu. - Ma današnje mačkare, brte, lipe. Prija se mi narutaj, šta si ima viška, što šarenije to bolje, velika roba klepa na nami, vučeš rukave i nogavice za sobon, plentaš se u babinoj kotuli, to je bilo mačkarenje… - A sićaš se one drčine, nije ni to davno bilo, nisu imali masku pa bi in mi kutiju o cipala dali i probuši dvi rupe za oči i jednu za usta i unda cili dan u tome ganjtili po selu. – A, Booože moj najmanitije je bilo kad je naša Ruška postala vila i plašila narod. – Ma kad je to bilo ne mogu se dositit? – Kako ne mereš, moja Mande, kad smo curovale. – Pa moja Ruške šta ti je to palo na pamet? – A to ti je sve bilo potljen onoga kad je pokojna Ivkuša pričala o vilama i vištičama. – Bože moj, ni televizora ni radijona, mi bi sile oko nje, a ona ko spikerica. – Je, pokoj joj duši, znala je pripovidat, mi ne bi ni trepnili… - I naslišali se mi toji priča, a manitoj Ruški se nije dalo mirovat, isto je bilo vako vrime prid korizmu, mačkarenje, i ona ti skasti obnoć plašit narod. – Ja, ja i nije to bilo jednu večer, vengo kidisala sve zaredon.

Pripali se stari, najprije je plašila čengrljanjen na tavanu. - Pa s čimen si jin strugala? - Jamila grablje pa po daskan na tavanu gori-doli. - Didovi dumali kako se rešit belaja. – Babe kruničale

dan-noć, škropile po cilon selu, križ naprid one iza. - Baš san se undan zabavila. – Ti se zabavila, a cilo selo na mukama bilo. – I splela je konju grivu u Jurišinoj pojati, ter su tadan stari bili sigur da je vila, a ne vištica. – Muškadija se zapasala s užadi, povukla kolaca, vila, svi u čeku jednu večer. –Stipan natuka na glavu mišinu, neće li je poplašit pa nek iđe iz njiova sela.

- A ja iza bunara povirin, manen aljinon pa se zakolutan niz brdo do salaša, undan se jopet uzveren na salaš pa prostren bili čašav, a malo puvala bura - ko naručena, vije oni čašav, vijen ja na krovu, sama san se sebe pripala. – Zinijo Stojan, iskolačio oči i viče: Đava je u nju uša!

– A uza nj Stankan šaplje mu na uvo: Vidiš li joj magareću nogu? A Stojan odskoči i izdera se: Šta me pripadaš, eno ti pa glejaj ima li! - Sva muškadija pođu pa se vrate, ne smi niko prvi, tliko godina slišali priče o vilan sad vila došla u selo, kukulelee.

– Čujen ja viče stari Vinkeša: Pripvala je na krov, ujitijo mene cerlik, jadna ti majka, povirovali su šta ću ako me ujite i vide da san ja, ko će materi na oči, al ja san se brte zabavila. – Jesi ti, al nisu tvoji. Ćaća ti se crvenijo još pet godina.

– A tek jadna mater. Sićate li se kad je najesen doša oni momak po nju. – Je, je, zagleja se momak u nju i počejo se nako izdaljeg raspitivat o njoj, ter mu babe rekoše: Kuš u njiovu kuću, tamokare je jedna vištica. A ne znadu još je li vila ili vištica, le su je gonjali po selu. Ta će, jadne babe tako čule da se govori o našoj Ruški. – Jadne babe, jadne babe ko ji je vuka za jezik, progovorile dabogda, one su morale reć: vištica, udala bi se da nije bilo njijove jezičine.

– A gladila je to pokojna Galuša, ja san baš protrala krave, a Galuša i dvi žene na mrginju raspredaju i ona njiman pravda Rušku: Ma nije moja Ruža ništa ružno mislila, drago je njoj cirkuzit, dobra je moja Ruža, nije ona manetna. Ove dvi se podbočile i migaju glavon, ništa ne progovaraju. I zamakne Galuša od nji, a ove dvi govore: Kako nije manetna, zaboga manita! Sama se smije, sama urliče i po tuđin pojatan se vere, siva po tuđem tavanu, kako nije manita?! Pričaj ti Galuša, ona ti je šćer jedan kroz jedan manita! – Pa dobro, kako je selo saznalo da je Ruška vila? – Ma ko će znat, neko je prvi reka i priča pošla od babe do babe. – A nije mene niko ujitijo, nikooo! – A dobro si prošla moja Ruške. – Da ne bi prosca, mogli bi reć da je dobro prošla.

– Aje, dosta više, korizma je, manje priče o manitluku. I ne dade nan Ruška dalje o tome. Vako je bilo, mi smo svidoci, nadodale ni zere nismo. Lipo se pripravite za Uskrs i nek van je s blagosovon!

Vaša Boška

